

МРС-ЈС 28 – ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ: ПРЕЗЕНТАЦИЈА

Саопштење

Овај Међународни рачуноводствени стандард за јавни сектор (МРС-ЈС) састављен је првенствено у складу са Међународним рачуноводственим стандардом (IAS) 32, *Финансијски инструменти: презентација* и Тумачењима међународних стандарда финансијског извештавања 2, *Учешћа чланова кооперативних ентитета и слични инструменти* (IFRIC 2), које је објавио Одбор за Међународне рачуноводствене стандарде (IASB). Делови IAS 32 и IFRIC 2 су објављени у овој публикацији Одбора за Међународне рачуноводствене стандарде за јавни сектор (IPSASB) Међународне федерације рачуновођа (IFAC), уз Фондације за Међународне стандарде финансијског извештавања (IFRS). Одобрени текст Међународног стандарда за финансијско извештавање (IFRS) је текст који је објавио IASB на енглеском језику и копије се могу директно добити од Издавачког одељења IASB, на следећој адреси:

IASB Publications Department 30, First Floor, Cannon Street
London EC4M 6XH United Kingdom.

E-mail: publications@ifrs.org.uk
Интернет адреса: <http://www.ifrs.org.uk>

За IFRS, IAS, нацрте за излагање и друге публикације IASC и IASB ауторско право има Фондација IFRS. „IFRS“ „IAS“, „IASB“, „IASC“, „Фондација IFRS“ и „Међународни рачуноводствени стандарди“ су заштитни знак Фондације IFRS и не смеју се користити без одобрења Фондације IFRS.

МРС-ЈС 28 – ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ: ПРЕЗЕНТАЦИЈА

Историја МРС-ЈС

Ова верзија садржи измене настале као резултат МРС-ЈС објављених до 15. јануара 2013.

МРС-ЈС 28, *Финансијски инструменти: презентација*, објављен је у јануару 2010.

Од тада, МРС-ЈС 28 је измењен као последица објављивања следећих МРС-ЈС:

- *Побољшања МРС-ЈС 2011.* (објављена у октобру 2011.)

Табела измењених параграфа у МРС-ЈС 28

Параграф	Врста измене	Порекло измене
Увод	Обрисан	Побољшања МРС-ЈС, октобар 2011

Јануар 2010.

МРС-ЈС 28 – ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ: ПРЕЗЕНТАЦИЈА

Садржај

Параграфи

Циљ	1-2	
Делокруг	3-8	
Дефиниције	9-12	
Презентација	13-37	
Обавезе и капитал	13-24	
Инструменти са правом поновне продаје емитенту		15-16
Инструменти, или компоненте инструмента, који ентитету намеће обавезу да другој страни преда сразмерни део нето имовине ентитета само при ликвидацији		17-18
Рекласификација инструмената са правом поновне продаје емитенту и инструмената који ентитету намеће обавезу да другој страни преда сразмерни део нето имовине ентитета само при ликвидацији		19-20

Непостојање уговорне обавезе да се исплати готовина или преда друго финансијско средство	21-24
Извршење уговора помоћу инструмената сопственог капитала ентитета	25-29
Одредбе о потенцијалном измирењу	30
Опције измирења	31-32
Сложени финансијски инструменти	33-37
Поново стечене сопствене акције	38-39
Камате, дивиденде, губици и добици	40-46
Пребијање финансијског средства и финансијске обавезе	47-55
Прелазни период	56-58
Датум ступања на снагу	59-61
Повлачење и замена МРС-ЈС 15 (2001)	62
Прилог А: Упутство за примену	
Прилог Б: Учешћа чланова кооперативних ентитета и слични инструменти	
Прилог Ц: Измене других МРС-ЈС	
Основа за закључивање	
Илустративни примери	
Поређење са IAS 32	

Садржај Међународног рачуноводственог стандарда за јавни сектор 28 *Финансијски инструменти: презентација* изложен је у параграфима 1–127. Сви параграфи имају једнаку важност. МРС-ЈС 28 треба читати у контексту његовог циља, *Основе за закључивање и Предговора Међународним рачуноводственим стандардима за јавни сектор*. У недостатку експлицитних упутстава, основу за избор и примену рачуноводствених принципа даје МРС-ЈС 3 *Рачуноводствене политике, промене рачуноводствених процена и грешке*.

Циљ

1. Циљ овог стандарда јесте да установи принципе за презентацију финансијских инструмената као обавеза или капитала и за пребијање финансијских средстава и финансијских обавеза. Примењује се на класификацију финансијских инструмената, из перспективе емитента, на финансијска средства, финансијске обавезе и инструменте капитала; класификацију камата, дивиденди, губитака и добитака у вези са њима; као и на околности у којима треба извршити пребијање финансијских средстава и финансијских обавеза.
2. Принципи садржани у овом стандарду допуњују принципе за признавање и одмеравање финансијских средстава и финансијских обавеза у МРС-ЈС 29 *Финансијски инструменти: признавање и одмеравање*, и за обелодањивање информација о њима у МРС-ЈС 30, *Финансијски инструменти: обелодањивања*.

Делокруг (такође видети параграфе АГ3–АГ9)

3. Ентитет који припрема и презентује финансијске извештаје по обрачунској основи рачуноводства примењује овај стандард за све типове финансијских извештаја, изузев:
 - (а) оних учешћа у зависним, придруженим ентитетима или заједничким подухватима који се рачуноводствено обухватају у складу са МРС-ЈС 6 *Консолидовани и засебни финансијски извештаји*; МРС-ЈС 7 *Инвестиције у придружене ентитете* или МРС-ЈС 8, *Учешћа у заједничким подухватима*. Међутим, у неким случајевима, МРС-ЈС 6, МРС-ЈС 7 или МРС-ЈС 8 допуштају да се нека учешћа у зависним и придруженим ентитетима или заједничким подухватима рачуноводствено обухватају у складу са МРС-ЈС 29; у тим случајевима, ентитети примењују захтеве овог стандарда. Такође, ентитети примењују овај стандард на све деривате повезане са учешћима у зависним и придруженим ентитетима и заједничким подухватима.
 - (б) права и обавеза по основу планова примања запослених, а на која се примењује МРС-ЈС 25 *Примања запослених*.
 - (ц) обавеза по основу уговора о осигурању. Међутим, овај стандард се примењује на:
 - (i) деривате који су уграђени у уговоре о осигурању ако МРС-ЈС 29 захтева од ентитета да их засебно рачуноводствено обухвата, и
 - (ii) уговоре о финансијским гаранцијама ако за њихово признавање и одмеравање ентитет примењује МРС-ЈС 29, али треба да примени релевантан међународни или национални рачуноводствени стандард који се бави уговорима о осигурању ако емитент одабере да примењује овај стандард за њихово признавање и одмеравање.

Уз (i) и (ii) горе, ентитет може да примењује овај стандард на уговоре о осигурању који укључују трансфер финансијског ризика.
 - (д) финансијских инструмената који су под делокругом релевантног међународног или националног рачуноводственог стандарда који се бави уговорима о осигурању, јер садрже обележје дискреционог учешћа. Емитент ових инструмената ослобођен је примене параграфа 13–37 и АГ49–АГ60 овог стандарда на ова обележја, које се односе на прављење разлике између финансијских обавеза и инструмената капитала. Међутим, сви остали захтеви овог стандарда се примењују на наведене финансијске инструменте. Штавише, овај стандард се примењује на деривате који су уграђени у ове инструменте (МРС-ЈС 29).
 - (е) финансијских инструмената, уговора и обавеза у вези са трансакцијама плаћања акцијама на које се примењује релевантан међународни или национални рачуноводствени стандард који се бави плаћањем акцијама осим у случају:
 - (i) уговора под делокругом параграфа 4–6 овог стандарда, на које се овај стандард примењује; или

(ii) параграфа 38 и 39 овог стандарда, који треба да се примењују на сопствене акције купљене, продате, емитоване или поништене у вези са плановима запослених у вези са опцијама куповине или продаје акција под повољнијим условима, плановима запослених у вези са куповином акција и са свим осталим аранжманима плаћања акцијама.

4. Овај стандард се примењује код оних уговора о куповини или продаји неке нефинансијске ставке која се може измирити на нето основи готовином или неким другим финансијским инструментом, или разменом финансијских инструмената, као да су уговори финансијски инструменти, са изузетком уговора који су закључени и који се држе ради добијања или испоруке неке нефинансијске ставке у складу са очекиваним захтевима ентитета у погледу куповине, продаје или коришћења.

5. Постоје различити начини на које се уговори о куповини или продаји неке нефинансијске ставке могу измирити на нето основи готовином или путем неког другог финансијског инструмента или разменом финансијских инструмената. Ти начини обухватају:

(а) кад услови уговора дозвољавају било којој од страна да га измири на нето основи готовином или путем неког другог финансијског инструмента или разменом финансијских инструмената;

(б) кад способност измирења на нето основи готовином или другим финансијским инструментом, или разменом финансијских инструмената, није експлицитна у условима уговора, али ентитет има праксу измирења сличних уговора на нето основи готовином или другим финансијским инструментом, или разменом финансијских инструмената (или путем закључивања уговора са другом страном о пребијању или продавањем уговора пре његовог извршења или истека)

(ц) кад, за сличне уговоре, ентитет има праксу преузимања испоруке нефинансијске ставке и њено продавање у кратком року након испоруке са циљем стварања добити из краткорочних флукуација цена или дилерске марже; и

(д) када се нефинансијска ставка, која је предмет уговора, може одмах конвертовати у готовину. Уговор на који се примењују тачке (б) и (ц) се не закључује са намером примања или испоруке нефинансијске ставке у складу са очекивањима ентитета у погледу куповине, продаје или коришћења, и, сходно томе налази се у оквиру делокруга овог Стандарда. Други уговори на које је применљив параграф 4 се испитују да би се утврдило да ли су закључени и да ли се и даље држе са намером примања или испоруке нефинансијске ставке у складу са очекиваним захтевима ентитета у погледу куповине, продаје или коришћења и, у складу са тим, је под делокругом овог стандарда. Други уговори на које се примењује параграф 8 се процењују ради утврђивања тога да ли су закључени или настављају да се држе ради добијања или испоруке нефинансијске ставке у складу са очекиваним захтевима ентитета у погледу куповине, продаје или коришћења, и у складу са тим, да ли су под делокругом овог стандарда.

6. Уписана опција за куповину или продају неке нефинансијске ставке, која може да се измири на нето основи готовином, или другим финансијским инструментом, или разменом финансијских инструмената, у складу са параграфом 5(а) или (д) је под делокругом овог стандарда. Такав уговор се не може закључити у сврхе примања или испоруке нефинансијске ставке у складу са очекиваним захтевима ентитета у погледу куповине, продаје или коришћења.

7. Овај стандард се примењује на све ентитете јавног сектора осим на јавна предузећа.

8. У Предговору Међународним рачуноводственим стандардима за јавни сектор који је објавио IPSASB се објашњава да јавна предузећа примењују MPC–JC које објављује IASB. Јавна предузећа су дефинисана у MPC–JC 1, Презентација финансијских извештаја.

Дефиниције (такође видети параграфе AG10–AG48)

9. У овом Стандарду користе се следећи изрази с наведеним значењима:

Инструмент капитала јесте сваки уговор којим се доказује резидуално учешће у средствима ентитета након одбијања свих његових обавеза.

Финансијски инструмент је сваки уговор на основу кога настаје финансијско средство једног ентитета и финансијска обавеза или инструмент капитала другог ентитета.

Финансијско средство је свако средство које је:

(а) готовина;

(б) инструмент капитала другог ентитета;

(ц) уговорно право

(i) примања готовине или другог финансијског средства од другог ентитета; или

- (ii) размене финансијских средстава или финансијских обавеза с другим ентитетом под условима који су потенцијално повољни; или
- (д) уговор који ће бити или може бити измирен инструментима сопственог капитала ентитета и који је:
 - (i) недериватни, за који ентитет јесте или може бити у обавези да прими променљив број инструмената сопственог капитала ентитета; или
 - (ii) дериватни, који ће бити или може бити измирен другачије него разменом фиксног износа готовине или другог финансијског средства за фиксни број инструмената сопственог капитал ентитета. За ову потребу, инструменти сопственог капитала ентитета не обухватају финансијске инструменте са правом поновне продаје емитенту класификоване као инструменти капитала у складу са параграфима 15 и 16, инструменте који ентитету намећу обавезу да другој страни преда сразмерни део нето имовине ентитета само при ликвидацији и који су класификовани као инструменти капитала у складу са параграфима 17 и 18 или инструменти који су уговори за будуће примање или давање инструмената сопственог капитала ентитета.

Финансијска обавеза је свака обавеза која је:

- (а) уговорна обавеза
 - (i) давање готовине или другог финансијског средства другом ентитету; или
 - (ii) размењивање финансијских средстава или финансијских обавеза с другим ентитетом према условима који су потенцијално неповољни за ентитет; или
- (б) уговор који ће бити или може бити измирен инструментима сопственог капитала ентитета и који је:
 - (i) недериватни, за који ентитет јесте или може бити у обавези да достави променљив број инструмената сопственог капитала ентитета; или
 - (ii) дериватни, који ће бити или може бити измирен другачије, а не разменом фиксног износа готовине или другог финансијског средства за фиксни број инструмената сопственог капитала ентитета. За ову потребу, инструменти сопственог капитала ентитета не обухватају финансијске инструменте са правом поновне продаје емитенту класификоване као инструменте капитала у складу са параграфима 15 и 16, инструменте који ентитету намећу обавезу да другој страни преда сразмерни део нето имовине ентитета само при ликвидацији и који су класификовани као инструменти капитала у складу са параграфима 17 и 18 или инструменти који су уговори за будуће примање или давање инструмената сопственог капитала ентитета.

Изузетно, инструмент који испуњава дефиницију финансијске обавезе се класификује као инструмент капитала уколико има сва обележја и испуњава све услове дате у параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18.

Инструмент са правом поновне продаје емитенту је финансијски инструмент који имаоцу даје право да врати инструмент издаваоцу у замену за готовину или друго финансијско средство или се аутоматски враћа издаваоцу у случају настанка неизвесних догађаја у будућности или у случају смрти или повлачења имаоца инструмента.

Термини дефинисани у другим МРС-ЈС се користе у овом стандарду са истим значењем као и у тим стандардима, а наведени су и у Појмовнику дефинисаних термина који је засебно објављен.

10. Следећи појмови дефинисани су у параграфу 10 МРС-ЈС 29 и користе се у овом стандарду са значењима наведеним у том стандарду.

- амортизована вредност финансијског средства или финансијске обавезе;
- финансијска средства расположива за продају;
- престанак признавања;
- дериват;
- метод ефективне камате;
- финансијско средство или финансијска обавеза по фер вредности кроз суфицит или дефицит;
- уговор о финансијској гаранцији;
- утврђена обавеза;

- предвиђена трансакција;
- ефективност хеџинга;
- ставка хеџинга;
- инструмент хеџинга;
- инвестиције које се држе до доспећа;
- зајмови и потраживања;
- редован начин куповине или продаје; и
- трошкови трансакције;

11. У овом стандарду, изрази „уговор“ и „уговорни“ се односе на споразум две или више страна, који има јасне економске последице и по ком стране имају мало или немају никакво дискреционо право његовог избегавања, обично зато што их споразум законски обавезује. Уговори, па тиме и финансијски инструменти, могу имати различите облике и не морају бити у писаном облику.

12. У овом стандарду, израз „ентитет“ обухвата појединце, ортаклуке, корпоративна тела, трустове и владине агенције.

Презентација

Обавезе и капитал (видети и параграфе AG49-AG54)

13. Емитент финансијског инструмента треба да при почетном признавању класификује инструмент или његове саставне делове као финансијску обавезу, финансијско средство или инструмент капитала у складу са суштином уговорног аранжмана и дефиницијама финансијске обавезе, финансијског средства и инструмента капитала.

14. Када емитент примени дефиниције из параграфа 9 у циљу одређивања да ли је финансијски инструмент инструмент капитала, а не финансијска обавеза, инструмент се квалификује као инструмент капитала ако, и само ако су испуњена оба услова (а) и (б) наведена у даљем тексту.

(а) Инструмент не садржи никакву уговорну обавезу:

(i) достављања готовине или другог финансијског средства другом ентитету; или

(ii) размењивања финансијских средстава или финансијских обавеза са другим ентитетом према условима који су потенцијално неповољни за емитента; или

(б) Ако ће инструмент бити или може бити измирен инструментима сопственог капитала емитента, и који је:

(i) недериватни инструмент, који не обухвата никакву уговорну обавезу емитента да испоручи променљив број инструмената сопственог капитала; или

(ii) дериватни инструмент, који ће бити измирен само када емитент размени фиксни износ готовине или другог финансијског средства за фиксни број инструмената сопственог капитала. За ову сврху, инструменти сопственог капитала емитента не обухватају инструменте који имају сва обележја и испуњавају услове дате у параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18 или инструменте који су уговори за будуће примање или испоруку инструмената сопственог капитала емитента.

Уговорна обавеза, укључујући и ону која настаје из дериватног финансијског инструмента, која ће или може резултирати у будућем примању или испоруци инструмената сопственог капитала самог емитента, али не испуњава услове (а) и (б) наведене у претходном тексту, не сматра се инструментом капитала. Као изузетак, инструмент који испуњава дефиницију финансијске обавезе је класификован као инструмент капитала уколико има сва обележја и испуњава услове дате у параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18.

Инструменти са правом поновне продаје емитенту

15. Финансијски инструмент са правом поновне продаје емитенту садржи уговорну обавезу издаваоца да откупи или исплати тај инструмент за готовину или друго финансијско средство у случају искоришћења опције утрживости. Као изузетак у погледу дефиниције финансијске обавезе, инструмент који садржи такву обавезу се класификује као инструмент капитала уколико има сва следећа обележја:

(а) даје право имаоцу на сразмеран део нето имовине ентитета у случају ликвидације ентитета. Нето имовина ентитета је имовина која преостане након умањења за сва остала полагања права на имовину ентитета. Сразмеран део се одређује:

(i) дељењем нето имовине ентитета при ликвидацији на јединице једнаког износа; и

(ii) множењем тог износа са бројем јединица које држи ималац финансијског инструмента.

(б) Инструмент је у класи инструмената који су подређени свим осталим класама инструмента.

Да би био таква класа инструмент:

- (i) нема приоритет над осталим полагањима права на имовину ентитета при ликвидацији, и
 - (ii) не мора се конвертовати у други инструмент пре него што се нађе у класи инструмената који су подређени свим осталим класама инструмента.
- (ц) Сви финансијски инструменти у класи инструмената који су подређени свим осталим класама инструмента имају идентична обележја. На пример, сви морају бити са правом поновне продаје емитенту и формула или метод који се користи за израчунавање цене откупа или надокнаде је исти за све инструменте у тој класи.
- (д) Осим уговорне обавезе издаваоца да откупи или исплати тај инструмент за готовину или друго финансијско средство, инструмент не садржи друге уговорне обавезе давања новца или другог финансијског средства другом ентитету или размене финансијских средстава или финансијских обавеза са другим ентитетом по условима који су потенцијално неповољни за ентитет нити је уговор који се мора или може измирити путем инструмената сопственог капитала ентитета као што је наведено у подпараграфу (б) дефиниције финансијске обавезе.
- (е) Укупно очекивани токови готовине приписиви инструменту током периода трајања инструмента су суштински базирани на суфициту или дефициту, промени у признатој нето имовини или промени фер вредности признате и непризнате нето имовине ентитета током периода трајања инструмента (искључујући ефекте инструмента).

16. Да би се инструмент класификовао као инструмент капитала, поред тога што инструмент мора да има сва напред наведена обележја, издавалац не сме имати друге финансијске инструменте или уговоре чији су:

- (а) укупно очекивани токови готовине приписиви инструменту током периода трајања инструмента суштински базирани на суфициту или дефициту, промени у признатој нето имовини или промени фер вредности признате и непризнате нето имовине ентитета током периода трајања инструмента (искључујући ефекте таквог инструмента или уговора) и
- (б) ефекти такви да суштински одређују или ограничавају повраћај резидуалне вредности имаоцима инструмената са правом поновне продаје емитенту.

За потребе примене ових услова, ентитет неће узимати у обзир нефинансијске уговоре са имаоцима инструмената описаних у параграфу 16А који имају уговорне одредбе и услове сличне са уговорним одредбама и условима еквивалентног уговора који може бити закључен између стране која није ималац инструмента и ентитета – издаваоца. Уколико ентитет не може одредити да је овај услов испуњен, неће класификовати инструмент са правом поновне продаје емитенту као инструмент капитала.

Инструменти, или компоненте инструмента, који ентитету намеће обавезу да другој страни преда сразмерни део нето имовине ентитета само при ликвидацији

17. Неки финансијски инструменти садрже уговорну обавезу за ентитет издаваоца да другој страни преда сразмерни део нето имовине ентитета само при ликвидацији. Обавеза настаје када је ликвидација извесна или је изван контроле ентитета (на пример ентитет са ограниченим периодом пословања) или када је настанак неизван али је опција избора имаоца инструмента. Као изузетак у погледу дефиниције финансијске обавезе, инструмент који садржи такву обавезу се класификује као инструмент капитала уколико има сва следећа обележја:

(а) даје право имаоцу на сразмеран део нето имовине ентитета у случају ликвидације ентитета. Нето имовина ентитета је имовина која преостане након умањења за сва остала полагања права на имовину ентитета. Сразмеран део се одређује:

- (i) дељењем нето имовине ентитета при ликвидацији на јединице једнаког износа; и
 - (ii) множењем тог износа са бројем јединица које држи ималац финансијског инструмента.
- (б) Инструмент је у класи инструмената који су подређени свим осталим класама инструмента.

Да би био таква класа инструмент:

- (i) нема приоритет над осталим полагањима права на имовину ентитета при ликвидацији, и
- (ii) не мора се конвертовати у други инструмент пре него што се нађе у класи инструмената који су подређени свим осталим класама инструмента.

(ц) Сви финансијски инструменти у класи инструмената који су подређени свим осталим класама инструмента имају идентичну уговорну обавезу за ентитет издаваоца да другој страни преда сразмерни део нето имовине ентитета при ликвидацији.

18. Да би се инструмент класификовао као инструмент капитала, поред тога што инструмент мора да има сва напред наведена обележја, издавалац не сме имати друге финансијске инструменте или уговоре чији су:

(а) укупно очекивани токови готовине приписиви инструменту током периода трајања инструмента суштински базирани на суфициту или дефициту, промени у признатој нето имовини или промени фер вредности признате и непризнате нето имовине ентитета током периода трајања инструмента (искључујући ефекте таквог инструмента или уговора) и

(б) ефекти такви да суштински одређују или ограничавају повраћај резидуалне вредности имаоцима утрживих инструмената.

За потребе примене ових услова, ентитет неће узимати у обзир нефинансијске уговоре са имаоцима инструмената описаних у параграфу 16А који имају уговорне одредбе и услове сличне са уговорним одредбама и условима еквивалентног уговора који може бити закључен између стране која није ималац инструмента и ентитета – издаваоца. Уколико ентитет не може одредити да је овај услов испуњен, неће класификовати утрживи инструмент као инструмент капитала.

Рекласификација инструмената са правом поновне продаје емитенту и инструмената који ентитету намеће обавезу да другој страни преда сразмерни део нето имовине ентитета само при ликвидацији

19. Ентитет ће класификовати финансијски инструмент као инструмент капитала у складу са параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18 од датума када инструмент има сва обележја и испуњава услове дефинисане у тим параграфима. Ентитет ће рекласификовати финансијски инструмент од датума када инструмент престане да има сва обележја или престане да испуњава услове дефинисане тим параграфима. На пример, уколико ентитет исплати све издате инструменте без права поновне продаје емитенту и преостали неисплаћени инструменти са правом поновне продаје емитенту имају сва обележја и испуњавају све услове из параграфа 15 и 16, ентитет треба да рекласификује инструменте са правом поновне продаје емитенту као инструменте капитала од датума када је исплатило инструменте без права поновне продаје емитенту.

20. Ентитет ће на следећи начин рачуноводствено обухватити рекласификацију инструмента у складу са параграфом 19:

(а) Рекласификовати инструмент капитала као финансијску обавезу од датума када инструмент престане да има сва обележја или престане да испуњава услове параграфа 15 и 16 или параграфа 17 и 18. Финансијска обавеза се мери по фер вредности инструмента на датум рекласификације. Ентитет у нето имовини/капиталу признаје све разлике између књиговодствене вредности инструмента капитала и фер вредности финансијске обавезе на датум рекласификације.

(б) Рекласификовати финансијску обавезу као инструмент капитала од датума када инструмент има сва обележја и испуњава услове параграфа 15 и 16 или параграфа 17 и 18. Инструмент капитала се мери по књиговодственој вредности финансијске обавезе на датум рекласификације.

Непостојање уговорне обавезе да се исплати готовина или преда друго финансијско средство (параграф 14(а))

21. Уз изузетак за услове описане у параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18, кључно обележје за разликовање финансијске обавезе од инструмента капитала је постојање уговорне обавезе једне стране у финансијском инструменту (емитента) било да исплати готовина или преда друго финансијско средство другој страни (имаоцу) или да размени финансијска средства или финансијске обавезе са имаоцем, према условима који су за емитента потенцијално неповољни. Иако ималац инструмента капитала може да има право да прими сразмерни део дивиденди или других расподела из нето имовине/капитала, емитент нема уговорну обавезу да врши такве расподеле зато што се од њега не може захтевати да исплати готовину или преда друго финансијско средство другој страни.

22. Суштина финансијског инструмента, а не његов правни облик, одређује његову класификацију у извештају о финансијској позицији емитента. Иако се суштина и правни облик обично подударају, то није увек случај. Неки финансијски инструменти имају правни облик капитала, али су по својој суштини обавезе, док други могу комбиновати обележја својствена инструментима капитала и обележја својствене финансијским обавезама. На пример:

(а) приоритетна акција која предвиђа обавезан откуп од стране емитента за фиксни или

одредиви износ на фиксни или одредиви будући датум, или даје имаоцу право да захтева од емитента да откупи инструмент на или после одређеног датума за фиксни или одредиви износ, сматра се финансијском обавезом.

(б) финансијски инструмент са правом поновне продаје емитенту у замену за готовину или неко друго финансијско средство (“инструмент са правом поновне продаје емитенту”) представља финансијску обавезу, осим инструмената који су класификовани као инструменти капитала у складу са параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18. Финансијски инструмент је финансијска обавеза чак и када се износ готовине или другог финансијског средства утврђује на основу индекса или друге ставке која има потенцијал повећавања или смањивања. Постојање опције за имаоца да врати инструмент емитенту у замену за готовину или друго финансијско средство значи да дати инструмент са правом поновне продаје емитенту задовољава дефиницију финансијске обавезе, осим инструмената који су класификовани као инструменти капитала у складу са параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18. На пример, отворени инвестициони фондови без фиксног износа капитала, трустови за инвестирање у акције, партнерства и неки кооперативни ентитети могу обезбедити својим власницима или члановима право да откупе своја учешћа, у сваком тренутку, за износ готовине, што резултира да се учешће власника или чланова класификује као финансијска обавеза, осим за оне инструменте који су класификовани као инструменти капитала у складу са параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18. Међутим, класификација ових права као финансијских обавеза не искључује употребу израза као што су “вредност нето средстава приписива власницима” и “промена вредности нето средстава приписиве власницима” у финансијским извештајима ентитета који нема уложену нето имовину/капитал (као неки инвестициони фондови или трустови за инвестирање у акције, видети Илустративни пример 7) или употребу додатних обелодањивања да би се показало да се укупна учешћа свих чланова састоје од ставки као што су резерве које задовољавају дефиницију нето имовине/капитала и инструменти са правом поновне продаје емитенту који не задовољавају дефиницију нето имовине/капитала (видети Илустративни пример 8).

23. Ако ентитет нема безусловно право да избегне исплату готовине или предају другог финансијског средства да измири уговорну обавезу, оваква обавеза задовољава дефиницију финансијске обавезе, осим за инструменте који су класификовани као инструменти капитала у складу са параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18. На пример:

(а) ограничавање могућности ентитета да испуни уговорну обавезу, као што је немогућност прибављања стране валуте или потреба да се од регулаторних тела добије одобрење за плаћање, не поништава емитентову уговорну обавезу или уговорно право имаоца садржано у финансијском инструменту.

(б) уговорна обавеза, која зависи од избора супротне стране да реализује своје право откупа, представља финансијску обавезу зато што ентитет нема безусловно право да избегне исплату готовине или предају другог финансијског средства.

24. Финансијски инструмент који не установљава експлицитно уговорну обавезу исплате готовине или предаје другог финансијског средства може индиректно да установи такву обавезу кроз своје рокове и услове. На пример:

(а) финансијски инструмент може садржати нефинансијску обавезу која се мора измирити ако, и само ако, ентитет не успе да изврши расподелу или откуп инструмента. Ако ентитет може да избегне пренос готовине или другог финансијског средства само измирењем нефинансијске обавезе, финансијски инструмент се сматра финансијском обавезом.

(б) финансијски инструмент је финансијска обавеза ако обезбеђује да ће ентитет при њеном измирењу или да:

(i) исплати готовину или преда друго финансијско средство; или

(ii) преда сопствене акције за чију је вредност утврђено да знатно превазилази вредност готовине или другог финансијског средства.

Иако ентитет нема експлицитну уговорну обавезу да исплати готовину или преда финансијско средство, алтернатива измирења акцијама је таква да ће да ентитет извршити измирење готовином. У сваком случају, имаоцу је у суштини загарантован износ који је бар једнак опцији измирења готовином. (видети параграф 25).

Извршење уговора помоћу инструмената сопственог капитала ентитета (параграф 14(б))

25. Уговор није инструмент капитала само зато што може довести до примања или предаје инструмената сопственог капитала ентитета. Ентитет може имати уговорно право или обавезу

да прими или преда одређени број својих акција или других инструмената капитала, тако да фер вредност инструмената сопственог капитала ентитета који треба да се приме или предају буде једнака износу уговорног права или обавезе. Такво уговорно право или обавеза може бити за фиксни износ или за износ који флукуира, делимично или у потпуности, као одговор на промене варијабле, које нису тржишна цена инструмената сопственог капитала ентитета (на пример, каматна стопа, цена робе или цена финансијског инструмента). Два примера су (а) уговор да се преда онај број инструмената сопственог капитала ентитета који ће одговарати вредности од 100 н.ј. и (б) уговор да се преда онај број инструмената сопственог капитала ентитета који одговара вредности 100 барела нафте. Такав уговор представља финансијску обавезу ентитета иако је ентитет мора или може измирити достављањем инструмената сопственог капитала. Он не представља инструмент капитала зато што ентитет користи променљиви број инструмената сопственог капитала да би измирио обавезу из уговора. Сходно томе, уговор не представља резидуално учешће у средствима ентитета након одбијања свих његових обавеза.

26. Осим у случају дефинисаном у параграфу 22А, уговор који ће ентитет измирити (примањем или) достављањем фиксног броја инструмената сопственог капитала у замену за фиксни износ готовине или неког другог финансијског средства представља инструмент капитала. На пример, емитована опција акција која даје другој страни право куповине фиксног броја акција ентитета за фиксну цену или за фиксно одређени износ главнице обвезнице представља инструмент капитала. Промене фер вредности уговора настале из флукуација у тржишним каматним стопама, које не утичу на износ готовине или другог финансијског средства које треба да се исплати или прими, нити на број инструмената капитала који треба да се прими или преда, при измирењу уговора не спречавају да уговор буде инструмент капитала. Свака примљена накнада (као што је премија добијена за уписану опцију или варант на сопствене акције ентитета) се директно додаје у капитал. Свака плаћена накнада (као што је премија плаћена за купљену опцију) се одузима директно од капитала. Промене фер вредности инструмента капитала се не признају у финансијским извештајима.
27. Уколико су инструменти сопственог капитала ентитета који ће бити примљени или дати од стране ентитета по измирењу уговора финансијски инструменти са правом поновне продаје емитенту са свим обележјима и испуњеним условима из параграфа 15 и 16, или инструменти који ентитету намеће обавезу да другој страни преда сразмерни део нето имовине ентитета само при ликвидацији са свим обележјима и испуњеним условима из параграфа 17 и 18, уговор је финансијско средство или финансијска обавеза. Ово укључује уговоре који ће бити измирени тако што ће ентитет примити или дати одређени број таквих инструмената у замену за одређени износ готовине или другог финансијског средства.
28. Уз изузетак за услове описане у параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18, уговор који садржи обавезу за ентитет да купи инструменте сопственог капитала за готовину или друго финансијско средство ствара финансијску обавезу у висини садашње вредности откупног износа (на пример, садашње вредности форвард откупне цене, цене извршења опције или неког другог откупног износа). Ово је случај чак иако је сам уговор инструмент капитала. Један пример је обавеза ентитета из форвард уговора да купи инструменте сопственог капитала за готовину. Кад се финансијска обавеза на почетку признаје према МРС-ЈС 29, њена фер вредност (садашња вредност откупног износа) се рекласификује из капитала. Накнадно, финансијска обавеза се одмерава у складу са МРС-ЈС 29. Ако уговор истекне без испоруке, књиговодствена вредност финансијске обавезе се рекласификује у капитал. Уговорна обавеза ентитета да купи инструменте сопственог капитала ствара финансијску обавезу за садашњу вредност откупног износа чак иако обавеза куповине зависи од тога да ли ће друга страна да искористи своје право на откуп (на пример, уписана продајна опција која даје другој страни право да прода ентитету његове инструменте сопственог капитала за фиксну цену).
29. Уговор који ће ентитет измирити достављањем или примањем фиксног броја инструмената сопственог капитала у замену за променљиви износ готовине или неког другог финансијског средства представља финансијско средство или финансијску обавезу. Један пример би био уговор где ентитет треба да преда 100 својих инструмената капитала у замену за износ готовине, израчунат да

буде једнак вредности 100 барела нафте.

Одредбе о потенцијалном измирењу

30. Финансијски инструмент може захтевати од ентитета да, у случају наступања или ненаступања неизвесних будућих догађаја (или по исходу неизвесних околности) који су изван контроле и емитента и имаоца инструмента, као што су промена берзанског индекса, индексу цена на мало, каматне стопе или захтева за опорезивањем или будућих прихода емитента, суфицита или дефицита или односа дуга према акцијама, исплати готовину или преда неко друго финансијско средство, или да измири финансијски инструмент на неки други начин, али тако да он представља финансијску обавезу. Емитент таквог инструмента нема безусловно право да избегне исплату готовине или предају другог финансијског средства (или да избегне такав начин измирења финансијског инструмента који би представљао финансијску обавезу). Према томе, овде се ради о финансијској обавези емитента, осим ако:
- (а) део потенцијално измириве обавезе за коју се може захтевати измирење готовином или неким другим финансијским средством (или на неки други начин који би представљао финансијску обавезу) није стваран; или
 - (б) се од емитента може захтевати да измири обавезу готовином или неким другим финансијским средством (или, на неки други начин који би представљао финансијску обавезу) само у случају да дође до његове ликвидације; или
 - (ц) инструмент има сва обележја и испуњава све услове из параграфа 15 и 16.

Опције измирења

31. Кад дериватни финансијски инструмент даје једној од страна избор како да се врши измирење (на пример, емитент или ималац може да одабере измирење нето готовином или разменом акција за готовину), тај инструмент је финансијско средство или финансијска обавеза, осим ако све алтернативе измирења не воде томе да је то инструмент капитала.

32. Пример дериватног финансијског инструмента са опцијом измирења који је финансијска обавеза је опција куповине или продаје акција под повољнијим условима коју емитент може одлучити да измири нето готовином или разменом својих акција за готовину. Слично томе, неки уговори за куповину или продају нефинансијске ставке у замену за сопствене инструменте капитала ентитета су под делокругом овог стандарда зато што се могу измирити или предајом нефинансијске ставке или нето готовином или другим финансијским инструментом (видети параграфе 4–6). Такви уговори су финансијска средства или финансијске обавезе, а не инструменти капитала.

Сложени финансијски инструменти (видети и параграфе AG55–AG60 и Илустративне примере 9–12)

33. Емитент недериватног финансијског инструмента треба да процени услове финансијског инструмента да би одредио да ли инструмент садржи и компоненту обавезе и компоненту нето имовине/капитала. Такве компоненте треба засебно класификовати као финансијске обавезе, финансијска средства или инструменте капитала у складу са параграфом 13.

34. Ентитет признаје засебно компоненте финансијског инструмента који (а) ентитету ствара финансијску обавезу и (б) имаоцу инструмента даје опцију да га конвертује у инструмент капитала ентитета. На пример, обвезница или сличан инструмент који ималац може конвертовати у фиксни број обичних акција ентитета је сложен финансијски инструмент. Са становишта ентитета, такав инструмент се састоји од две компоненте: финансијске обавезе (уговорног аранжмана да се исплати готовина или преда друго финансијско средство) и инструмента капитала (куповне опције која имаоцу даје право конвертовања инструмента у фиксни број обичних акција ентитета у оквиру утврђеног временског периода). Економски ефекат емитовања таквог инструмента је суштински исти као истовремено емитовање дужничког инструмента са одредбом раног измирења и варанта за куповину обичних акција, или емитовање дужничког инструмента са одвојивим варантима за куповину акција. Према томе, у свим случајевима, ентитет у свом извештају о финансијској позицији засебно приказује компоненте обавезе и компоненте капитала.

35. Класификовање конвертибилног инструмента на његове компоненте не мења се као резултат промене вероватноће да ће се опција конверзије извршити, чак и кад извршење те опције може донети економске користи неким имаоцима. Имаоци не морају увек деловати онако како се то очекује јер, на пример, пореске последице које резултирају из конверзије могу да буду различите за поједине имаоце. Штавише, вероватноћа конверзије ће се мењати с времена на време. Уговорна обавеза

ентитета да изврши будућа плаћања остаје важећа све док се дефинитивно не угаси путем конверзије, доспећа инструмента или путем неке друге трансакције.

36. МРС-ЈС 29 се бави одмеравањем финансијских средстава и финансијских обавеза. Инструменти капитала су инструменти који пружају доказ о резидуалном учешћу у средствима ентитета након одбијања свих његових обавеза. Стога, када се почетна књиговодствена вредност сложеног финансијског инструмента алоцира на компоненте капитала и обавеза, компоненти капитала се додељује резидуални износ након одбијања износа засебно одређеног за компоненту обавеза од фер вредности инструмента у целини. Вредност свих дериватних обележја (као што је куповна опција) уграђених у сложени финансијски инструмент која не представљају компоненту капитала (попут опције конверзије капитала) се укључује у компоненту обавеза. Збир књиговодствених вредности приписаних компонентама обавезе и капитала при почетном признавању увек је једнак фер вредности која би се приписала инструменту у целини. Засебним почетним признавањем компоненти инструмента не долази до настанка добитка ни губитка.

37. Према приступу описаном у параграфу 36, емитент обвезнице која се може конвертовати у обичне акције утврђује прво књиговодствену вредност компоненте обавезе одмеравањем фер вредности сличне обавезе (укључујући сва уграђена дериватна обележја која нису обележја капитала) која нема са њом повезану компоненту капитала. Књиговодствена вредност инструмента капитала који је представљен опцијом конверзије инструмента у обичне акције се онда утврђује одузимањем фер вредности финансијске обавезе од фер вредности сложеног финансијског инструмента у целини.

Поново стечене сопствене акције (видети и параграф АГ61)

38. Ако ентитет поново стекне своје инструменте сопственог капитала, ти инструменти (“поново стечене сопствене акције”) треба да се одбију од нето имовине/капитала. Никакав добитак или губитак не треба да се призна у суфициту или дефициту по основу куповине, продаје, емитовања или поништавања инструмената сопственог капитала тог ентитета. Такве поново стечене сопствене акције могу стећи и држати ентитет или други чланови консолидоване групе. Одговарајућа накнада која се плаћа или добија треба да се призна директно у нето имовину/капитал.

39. Износ поново стечених сопствених акција у поседу се обелодањује засебно или у самом извештају о финансијској позицији или у напоменама, у складу са МРС-ЈС 1. Ентитет обезбеђује обелодањивања у складу са МРС-ЈС 20 *Обелодањивања повезаних страна* ако ентитет поново стекне своје инструменте сопственог капитала од повезаних страна.

Камате, дивиденде, губици и добици (видети и параграф АГ62)

40. Камате, дивиденде, губици и добици који се односе на неки финансијски инструмент, или неку његову компоненту класификовану као финансијску обавезу, треба да се признају у суфициту или дефициту. Расподеле имаоцима инструмената капитала треба да се књиже од стране ентитета директно на терет нето имовине/капитала, нето од свих користи по основу пореза на добитак у вези са њима. Трошкови трансакција настали при трансакцији нето имовине/капитала рачуноводствено се обухватају као одбитак од нето имовине/капитала, нето од свих користи по основу пореза на добитак у вези са њима.

41. Класификација финансијског инструмента као финансијске обавезе или као инструмента капитала одређује да ли се камате, дивиденде, губици и добици, који се односе на тај инструмент, признају у суфициту или дефициту. Тако, исплате дивиденди на акције које су у целини признате као обавезе, класификују се као расходи исто као и камате на обвезнице. Слично томе, добици и губици повезани са откупима или рефинансирањима финансијских обавеза признају се у суфициту или дефициту, док се откупи или рефинансирања инструмената капитала, признају као промена у нето имовини/капиталу. Промене фер вредности инструмента капитала се не признају у финансијским извештајима.

42. Ентитет обично прави разне трошкове при емитовању или стицању инструмената сопственог капитала. Ти трошкови могу обухватати котизације и друге регулаторне накнаде, износе плаћене правним, рачуноводственим или другим стручним саветницима, трошкове штампања и таксе. Сви повезани трошкови трансакција се рачуноводствено обухватају као одбитак од нето имовине/капитала (нето од свих користи по основу од пореза на добитак у вези са њима) до износа до ког се сматрају инкременталним трошковима, директно приписивим капиталној трансакцији, који би иначе могли бити избегнути. Трошкови капиталне трансакције од које се

одустало признају се као расход.

43. Трошкови трансакција који се односе на емитовање сложеног финансијског инструмента се алоцирају на компоненту обавезе и компоненту нето имовине/капитала у оквиру сложеног инструмента сразмерно алокацији прихода. Трошкови трансакција који се заједнички односе на више од једне трансакције алоцирају се на те трансакције коришћењем основе за алокацију која је рационална и доследна сличним трансакцијама.
44. Износ трошкова трансакција који се рачуноводствено обухвата одузимањем од нето имовине/капитала у том периоду се обелодањује засебно према МРС-ЈС 1.
45. Дивиденде или сличне расподеле класификоване као расход презентују се у извештају о финансијској успешности или са каматом на друге обавезе или као засебна ставка. Поред захтева овог стандарда, обелодањивање камата и дивиденди или сличних расподела је у делокругу МРС-ЈС 1 и МРС-ЈС 30. У неким околностима, због разлика између камата и дивиденди или сличних расподела у погледу питања као што је могућност пореског одбитка, пожељно је да се засебно обелодане у извештају о финансијској успешности.
46. Добици и губици који се односе на промене књиговодствене вредности неке финансијске обавезе се признају као приход или расход у суфициту или дефициту чак и кад се односе на инструмент који обухвата право на резидуално учешће у средствима ентитета у замену за готовину или друго финансијско средство (видети параграф 22(б)). Према МРС-ЈС, ентитет засебно приказује у самом извештају о укупном резултату добитак или губитак који је настао при поновном одмеравању таквог инструмента, када је то релевантно за објашњавање перформанси ентитета.

**Пребијање финансијског средства и финансијске обавезе
(видети и параграфе AG38 и AG39)**

47. **Финансијско средство и финансијска обавеза треба да се пребију, а нето износ презентује у извештају о финансијској позицији, само у следећим случајевима:**

- (а) ако ентитет има законски спроводиво право на пребијање признатих износа; и
(б) ако ентитет намерава да изврши измирење по нето основи или истовремено да реализује средство и измири обавезу.

При рачуноводственом обухватању преноса финансијског средства, који не задовољава услове за престанак признавања, ентитет не треба да пребије пренето средство и обавезу у вези са њим (видети МРС-ЈС 29, параграф 38).

48. Овај стандард захтева презентацију финансијских средстава и финансијских обавеза на нето основи, кад то одражава очекиване будуће токове готовине ентитета по основу измирења два или више засебних финансијских инструмената. Када ентитет има право да прими или плати само један нето износ, и намерава то да учини, он заправо има само једно једино финансијско средство или финансијску обавезу. У другачијим околностима се финансијска средства и финансијске обавезе презентују засебно у доследно њиховим карактеристикама као ресурса или као обавеза ентитета.

49. Пребијање признатог финансијског средства и признате финансијске обавезе те презентација нето износа разликују се од престанка признавања финансијског средства или финансијске обавезе. Мада пребијање не узрокује признавање добитка или губитка, престанак признавања финансијског инструмента не само да доводи до уклањања претходно признате ставке из извештаја о финансијској позицији, већ такође може довести и до признавања добитка или губитка.

50. Право на пребијање је дужничково законско право, по основу уговора или по неком другом основу, да у потпуности или делимично измири или на други начин елиминише износ који дугује повериоцу, паралелним поређењем тог износа са износом који њему дугује поверилац. У ретким околностима, дужник може да има законско право да упореди износ који му дугује трећа страна са износом који он дугује повериоцу, по условом да постоји споразум између те три стране, којим се јасно утврђује дужничково право на пребијање. Будући да је право на пребијање законско право, услови који су у основи тог права се могу разликовати од једног до другог правног система, те се морају имати у виду они закони који ће се применити на односе између страна.

51. Постојање спроводивог законског права на пребијање финансијског средства и финансијске обавезе утиче на права и обавезе у вези са финансијским средством и финансијском обавезом и може битно да утиче на изложеност ентитета кредитном ризику и ризику ликвидности. Међутим, постојање овог права, само по себи, не представља довољну основу за пребијање. Недостатак намере

да се искористи такво право или измирење изврши истовремено не утиче на износ и временски распоред будућих токова готовине ентитета. Кад ентитет намерава да искористи такво право или да изврши истовремено измирење, презентовање средства и обавезе на нето основи адекватније одражава износе и временски распоред очекиваних будућих токова готовине, као и ризике којима су ти токови готовине изложени. Намера једне или обе стране да се изврше измирење на нето основи, али без законског права да то учине, није довољна да оправда пребијање, јер права и обавезе у вези са појединачним финансијским средством и финансијском обавезом остају непромењени.

52. Намере ентитета у погледу измирења одређених средстава и обавеза могу бити под утицајем његове уобичајене пословне праксе, захтева финансијских тржишта и других околности које могу ограничити могућност нето измирења или истовременог измирења. Кад ентитет има право на пребијање, али не намерава да изврши нето измирење или истовремено реализовати средство и измирити обавезу, ефекат таквог права на изложеност ентитета кредитном ризику обелодањују се у складу са параграфом 42 у МРС-ЈС 30.

53. Истовремено измирење два финансијска инструмента може да се изврши, на пример, код активност клириншке организације на организованом финансијском тржишту или у директној размени. У тим околностима су токови готовине, у ствари, једнаки једном нето износу и не постоји изложеност кредитном ризику или ризику ликвидности. У другим околностима ентитет може да измири два инструмента тако што ће засебно примити и платити њихове износе, чиме се излаже кредитном ризику за пуни износ средства или ризику ликвидности за пуни износ обавезе. Такве изложености ризицима могу бити значајне, без обзира што су релативно кратке. Према томе, реализација финансијског средства и измирење финансијске обавезе третирају се као истовремени, само ако трансакције настају истог тренутка.

54. Услови изнети у параграфу 42 обично нису испуњени и пребијање је обично неоправдано у следећим случајевима:

- (а) када се неколико различитих финансијских инструмената користи у симулирању обележја једног финансијског инструмента (“синтетички инструмент”);
- (б) кад финансијска средства и финансијске обавезе настају из финансијских инструмената који су изложени истом примарном ризику (на пример, средства и обавезе у портфељу форвард уговора или других дериватних инструмената), али укључују различите уговорне стране;
- (ц) кад су финансијска или друга средства дата као колатерал за нерегресиране финансијске обавезе;
- (д) кад дужник издваја финансијска средства ради измирења обавезе, али без оних средстава које је поверилац прихватио за измирење обавезе (на пример, отплатни фонд); или
- (е) кад се очекује да ће се обавезе, настале као резултат догађаја који узрокују губитке, надокнадити од треће стране по основу потраживања из полисе осигурања.

55. Ентитет који спроводи више трансакција финансијских инструмената са једном супротном страном, може склопити споразум о укупном поравнању са том страном. Такав уговор омогућава једно нето измирење свих финансијских инструмената обухваћених тим споразумом у случају неиспуњења обавеза или престанка било ког споразума. Овакве споразуме обично користе финансијске институције да се заштите од губитка у случају банкрота или других догађаја који имају за последицу да супротна страна није у могућности да измири своје обвезе. Споразум о укупном поравнању обично уређује право пребијања које ступа на снагу и утиче на реализацију или измирење појединачних финансијских средстава и финансијских обавеза, само након одређене ситуације неиспуњења обавеза или у другим околностима чије се појављивање не очекују у уобичајеном току пословања. Споразум о укупном поравнању не пружа основу за пребијање осим ако нису испуњена оба критеријума из параграфа 47. Када се финансијска средства и финансијске обавезе, које су предмет споразума о укупном поравнању не пребијају, ефекат споразума на изложеност ентитета кредитном ризику обелодањује се у складу са параграфом 42 МРС-ЈС 30.

Прелазни период

56. Ентитет примењује овај стандард ретроспективно при првој примени.

57. Када ентитет који је раније примењивао МРС-ЈС, *Финансијски инструменти: Обелодањивање и презентација*, примењује захтеве из параграфа 15 до 18, од ентитета се захтева раздвоји сложене финансијске инструменте који садрже обавезу да другој страни преда сразмерни део нето имовине ентитета само при ликвидацији, и то на засебне компоненте обавезе и капитала. Уколико компонента обавезе није више неизмирена, ретроспективна

примена ових захтева укључује раздвајање две компоненте нето имовине/капитала. Прва компонента би била у акумулираном суфициту или дефициту и представљала би кумулативну камату насталу по основу компоненте обавезе. Друга компонента би представљала првобитну компоненту нето имовине/капитала. Стога ентитет не треба да раздваја ове две компоненте уколико компонента обавезе није неизмирена на датум усвајања стандарда.

58. Ентитет који раније или није примењивао МРС-ЈС 15 или је први пут усвојио обрачунско рачуноводство, примењује прелазне одредбе из параграфа 57 на све сложене финансијске инструменте.

Датум ступања на снагу

59. Ентитет примењују овај стандард за годишње финансијске извештаје који обухватају периоде који почињу 1. јануара 2013. године или касније. Ранија примена се подстиче. Ако неки ентитет примењује овај стандард за период који почиње пре 1. јануара 2013. године, он обелодањује ту чињеницу.

60. Ентитет не може да примењује овај стандард пре 1. јануара 2013. године ако не примењује и МРС-ЈС 29 и МРС-ЈС 30.

61. Када неки ентитет усвоји обрачунску основу рачуноводства, као што је дефинисано Међународним рачуноводственим стандардима за јавни сектор, за сврхе финансијског извештавања, после овог датума ступања на снагу, овај стандард се примењује на годишње финансијске извештаје ентитета који се односе на периоде који почињу на датум усвајања или после њега.

Повлачење и замена МРС-ЈС 15 (2001)

62. Овај стандард и МРС-ЈС 30 замењују МРС-ЈС 15, објављен 2001. године. МРС-ЈС 15 се примењује све док не почне примена МРС-ЈС 28 и МРС-ЈС 30 или док ти стандарди не ступе на снагу, шта год буде раније.

Прилог А

Упутство за примену

Овај прилог чини саставни део овог стандарда.

AG1. Ово упутство за примену објашњава примену појединих аспеката овог стандарда.

AG2. Овај стандард се не бави са признавањем или одмеравањем финансијских инструмената. Захтеви о признавању и одмеравању финансијских средстава и финансијских обавеза су изнети у MPC-JC 29.

Делокруг (параграфи 3-6)

Уговори о финансијским гаранцијама

AG3. Уговори о финансијским гаранцијама су уговори који захтевају од емитента да изврши одређена плаћања како би надокнадио губитке имаоца који су настали због тога што одређени дужник није извршио плаћања онда када је био обавезан да то уради у складу са оригиналним условима дужничког инструмента. Држава може да изда финансијске гаранције из више разлога. Обично се издају у циљу остварења циљева државне политике, на пример, у циљу подршке инфраструктурним пројектима и стабилизацији финансијског тржишта у периодима кризе. Владе и ентитети јавног сектора могу имати овлашћења да издају финансијске гаранције која су им дата законом или другим овлашћењима. Приликом процењивања да ли је гаранција уговорна или није, ентитет прави разлику између права на издавање гаранција и самог издавања гаранција. Право издавања гаранција дато законом или другим овлашћењима није уговорна категорија, док стварно издавање гаранције мора да се процени уз коришћење принципа из параграфа AG20 да би се одредило да ли је гаранција уговорна.

AG4. Издавање финансијских гаранција у корист треће стране, експлицитно или имплицитно, може за резултат да има уговорни аранжман. Финансијске гаранције могу бити издате конкретној страни или могу бити издате имаоцу инструмента. Размотрите следећа два примера:

- У уговору о концесији за пружање услуга, влада може да изда финансијску гаранцију директно финансијерима трансакције по којој наводи да ће у случају неиспуњења услова преузети обавезу плаћања неизмирене главнице и камате по основу зајма. У овом случају, финансијска гаранција се експлицитно издаје у корист идентификоване стране.
- Орган власти земље А је одговоран за изградњу и одржавање саобраћајне инфраструктуре. Финансије за изградњу нових путева се обезбеђују тако што овај орган емитује дугорочне обвезнице. Користећи своја овлашћења у процесу доношења закона, влада земље А гарантује емитовање обвезница органа власти А. У тренутку давања гаранције, нису идентификоване стране, а гаранција је имплицитно издата

имаоцу конкретног инструмента.

У оба претходна сценарија, под претпоставком да су сву други услови уговора испуњени, финансијска гаранција је уговорне природе.

Уговори о осигурању

AG5. Неки економски ентитети у јавном сектору могу садржати ентитет који издају уговоре о осигурању. Ти ентитети улазе у делокруг овог стандарда али сами уговори о осигурању нису у делокругу овог стандарда.

AG6. За потребе овог стандарда, уговор о осигурању је уговор који излаже осигуратеља идентификованом ризику од губитка узрокованог догађајима или околностима који се дешавају или су откривене у одређеном периоду, укључујући и смрт (то јест, да у случају ануитета осигураник преживи), болест, инвалидитет, оштећење имовине, повреде нанете другима и прекид пословања. Додатна упутства у вези са уговорима о осигурању су доступна у релевантним међународним или националним стандардима који се баве уговорима о осигурању.

AG7. Неки финансијски инструменти имају облик уговора о осигурању, али у принципу се односе на трансфер финансијских ризика, као што су тржишни, кредитни или ризик ликвидности. Примери таквих инструмената су уговори о финансијској гаранцији, реосигурање и уговоре о гарантованим улагања издата од стране осигуравајућих друштава јавног сектора и других субјеката. Од ентитета се захтева да примењује овај стандард на одређене уговоре о финансијским гаранцијама, а дозвољено му је да примењује овај стандард на друге уговоре осигурање које укључују пренос финансијског ризика.

AG8. Уговори о финансијском осигурању се третирају као финансијски инструменти осим ако ентитет не одлучи да их третира као уговор о осигурању у складу са овим параграфом и ако не испуњава захтеве из параграфа AG9. Ентитет може да донесе ову одлуку у следећим случајевима:

(а) Ако је ентитет раније примењивао рачуноводство прилагођено уговорима о осигурању и усвојио рачуноводствену политику која третира уговоре о финансијском осигурању као финансијски инструмент у складу са овим стандардом.

(б) Ако ентитет раније није примењивао рачуноводство прилагођено уговорима о осигурању може да одабере да третира уговоре о финансијском осигурању као уговоре о осигурању или као финансијске инструменте када усвоји овај стандард.

У оба поменута случаја (а) и (б), одлука се доноси засебно за сваки уговор и та одлука је непромењива.

AG8. У складу са параграфом 3(ц), ентитет третира уговоре о финансијском осигурању као финансијске инструменте осим ако не одабере да третира такве уговоре као уговоре о осигурању у складу са релевантним међународним или националним стандардима који се баве уговорима о осигурању. Ентитет сме да третира уговор о финансијској гаранцији као уговор о осигурању уз примену националног рачуноводственог стандарда само ако тај

стандард захтева одмеравање обавеза по основу осигурања које нису мање од књиговодствене вредности која би била одређена да су релевантне обавезе по основу осигурања у делокругу МРС-ЈС 19, „Резервисања, потенцијалне обавезе и потенцијална имовина.“ У одређивању књиговодствене вредности обавеза по основу осигурања, ентитет узима у обзир тренутне процене токова готовине који потичу из његових уговора о осигурању и повезаних токова готовине.

AG9. У складу са параграфом 3(ц), ентитет третира уговоре о финансијским гаранцијама као финансијске инструменте осим ако не одабере да третира такве уговоре као уговоре о осигурању у складу са релевантним међународним или националним стандардима који се баве уговорима о осигурању. Ентитету је дозвољено да третира уговоре о финансијском осигурању као уговоре о осигурању у складу са релевантним међународним или националним стандардима само ако ти стандарди захтевају одмеравање обавеза по основу осигурања у износу који није мањи од књиговодствене вредности која би била утврђена да су релевантне обавезе по основу осигурања биле у делокругу МРС-ЈС 19, *Резервисања, потенцијалне обавезе и потенцијална имовина*. При одређивању књиговодствене вредности обавеза по основу осигурања, ентитет узима у обзир тренутне процене свих токова готовине који потичу од уговора о осигурању и повезаних новчаних токова.

Дефиниције (параграфи 9-12)

Финансијска средства и финансијске обавезе

AG10. Валута (готовина) је финансијско средство јер представља средство размене и због тога је основа на којој се одмеравају и признају све трансакције у финансијским извештајима. Готовински депозит код банке или сличне финансијске институције финансијско је средство јер представља уговорно право депонента да добије готовину од финансијске институције или да изда чек или сличан инструмент на терет свог рачуна, а у корист повериоца у плаћању финансијске обавезе. Неемитована валута не улази у дефиницију финансијског инструмента. Ентитет примењује параграф 13 МРС-ЈС 12, *Залихе* у рачуноводству нееминоване валуте. Валута емитована као легално средство плаћања из перспективе емитента није у делокругу овог стандарда.

AG11. Уобичајени примери финансијских средстава који представљају уговорно право на добијање готовине у будућности и одговарајуће финансијске обавезе која представља уговорну обавезу исплате готовине у будућности су:

- (а) потраживања од купаца и обавезе према добављачима,
- (б) потраживања и обавезе по основу меница,
- (ц) потраживања и обавезе по основу кредита, и
- (д) потраживања и обавезе по основу обвезница.

У сваком случају, уговорно право једне стране да прими готовину (или обавеза да плати) је повезано са одговарајућом обавезом друге стране да готовину исплати (или право да прими).

AG12. Друга врста финансијског инструмента је она за коју економска корист која ће бити примљена или дата представља финансијско средство које није готовина. На пример, обавеза по основу менице платива у државним обвезницама даје имаоцу уговорно право да прими, а емитенту уговорну обавезу да изврши исплату у државним обвезницама, а не готовином. Обвезнице су финансијска средства јер представљају обавезу државе која их је емитовала да исплати готовину. Стога је меница финансијско средство имаоца менице и финансијска обавеза емитента менице.

AG13. “Неискупиви” дужнички инструменти (као што су “неискупиве” обвезнице без фиксног датума доспећа са редовним исплатама камате, неискупиве обвезнице и менице на основу капитала) обично дају имаоцу уговорно право пријема плаћања на основу камата на фиксне датуме који се протежу до неодређене будућности, било без права повраћаја главнице или с правом на повраћај главнице под условима који то чине мало вероватним или врло далеким у будућности. На пример, ентитет може емитовати финансијски инструмент у ком се обавезује да ће стално вршити годишња плаћања једнака исказаној каматној стопи од 8 процената, примењеној на исказани номинални или исказани износ главнице од 1.000 н.ј.. Претпостављајући да је 8 процената тржишна каматна стопа у време емитовања инструмента, емитент преузима уговорну обавезу којом ће извршити низ будућних плаћања камате која има фер вредност (садашњу вредност) од 1.000 н.ј. приликом почетног признавања. Ималац и емитент инструмента имају финансијско средство и финансијску обавезу, тим редоследом.

AG14. Уговорно право или уговорна обавеза примања, испоруке или размене финансијских инструмената је само по себи финансијски инструмент. Низ уговорних права или обавеза задовољава дефиницију финансијског инструмента ако на крају доводи до примања или плаћања готовином или до стицања или емитовања инструмента капитала.

AG15. Могућност да се изврши уговорно право или захтев да се задовољи уговорна обавеза могу бити апсолутни или могу бити условљени настанком будућег догађаја. На пример, финансијска гаранција је уговорно право зајмодавца да прими готовину од гаранта, а одговарајућа уговорна обавеза гаранта да исплати зајмодавца, ако зајмопримаца не испуни своју обавезу. Уговорно право и обавеза постоје због прошлих трансакција или догађаја (претпоставка гаранције) чак иако су зајмодавчева способност да оствари своја права и захтев према гаранту да испуни своју обавезу условљени будућим неиспуњењем обавезе од стране зајмопримаоца. Условно право и обавеза задовољавају дефиницију финансијског средства и финансијске обавезе, чак иако се таква средства и обавезе не признају увек у финансијским извештајима. Нека од ових условљених права или обавеза могу бити уговори о осигурању.

AG16. Према MPC-JC 13, *Лизинг*, финансијски лизинг сматра се првенствено правом даваоца лизинга да прими и обавезом корисника лизинга да измири низ плаћања која су суштински иста као и спојеним исплатама главнице и камате по уговору о кредиту. Давалац лизинга обрачунава своју инвестицију у износу потраживања према уговору о лизингу, а не само према самом средству које је предмет лизинга. Пословним лизингом сматра се првенствено недовршен уговор који обавезује даваоца лизинга да обезбеди употребу средства у будућим периодима у замену за накнаду сличну накнади за услугу. Давалац лизинга и даље обрачунава само средство које је предмет лизинга, а не

потраживање које ће према уговору бити наплаћено у будућности. Према томе, финансијски лизинг сматра се финансијским инструментом, а пословни лизинг се не сматра финансијским инструментом (осим појединачних плаћања која су тренутно доспела и платива).

AG17. Физичка средства (као што су залихе, некретнине, постројења и опрема), те средства која су предмет лизинга и нематеријална имовина (као што су патенти и робне марке) нису финансијска средства. Контрола таквих физичких средстава и нематеријалне имовине пружа могућност стварања прилива готовине или другог финансијског средства, али не доводи до садашњег права да се прими готовина или друго финансијско средство.

AG18. Средства (као што су унапред плаћени расходи), код којих је будућа економска корист примање робе или услуга, а не право примања готовине или другог финансијског средства, нису финансијска средства. Слично томе, ставке попут одложених прихода и већине обавеза по варантима нису финансијске обавезе јер је одлив економских користи који је повезан са њима испоруке робе и услуга, а не уговорна обавеза на примање готовине или другог финансијског средства.

AG19. Средства и обавезе у јавном сектору проистичу из уговорних и неугговорних аранжмана. Имовина и обавезе који проистичу из неугговорних аранжмана не улазе у дефиницију финансијског средства или финансијске обавезе.

AG20. Ентитет узима у обзир суштину, а не правни облик аранжмана при одређивању да ли је у питању „уговор“ за потребе овог стандарда. Уговори, за потребе овог стандарда, у начелу имају следеће одлике (мада ово може да се разликује од правног система до правног система):

- У стварању уговора учествују стране спремне за склапање аранжмана;
- Условима уговора одређују се права и обавезе страна у уговору, а та права и обавезе не морају за резултат да имају једнаке перформансе свих страна. На пример, аранжманом за донације донатор се обавезује да изврши трансфер средстава примаоцу под условима закљученог уговора, и утврђује се право примаоца да прими средства. Ови типови аранжмана могу да буду уговорни чак и ако прималац није пружио накнаду једнаке вредности, то јест, ако аранжман не резултује једнаким перформансама обеју страна; и
- Правна средства за неиспуњење одредби уговора се спроводе у складу са законом.

AG21. У јавном сектору постоји могућност да уговорни и неугговорни аранжмани по својој природи буду трансакције које нису трансакције размене. Имовина и обавезе које проистичу из трансакција прихода које нису трансакције размене, рачуноводствено се обухватају у складу МРС-ЈС 23, *Приход од трансакција које нису трансакције размене (порези и преноси)*. Ако су трансакције прихода које нису трансакције размене уговорне, ентитет процењује да ли су средства и обавезе који проистичу из таквих трансакција финансијска средства или финансијске обавезе уз користећи параграф 10 и AG10–AG18 овог стандарда. Ентитет користи упутства из овог стандарда и МРС-ЈС 23 у процени да ли трансакције које нису трансакције размене повећавају обавезу или инструмент капитала (допринос власника).

AG22. Ентитет треба посебно да размотри све захтеве за класификацију овог стандарда у одређивању да ли је прилив средстава у оквиру уговорне трансакције прихода која није трансакција размене у својој суштини обавеза или инструмент капитала.

AG23. Законске обавезе могу да се рачуноводствено обухвате на више начина:

- Обавеза плаћања пореза на добитак се обрачунава у складу са релевантним међународним или националним стандардима који се баве порезом на добитак.
- Обавеза да се обезбеде социјална давања се обрачунава у складу са MPC-JC 3, *Рачуноводствене политике, промене рачуноводствених процена и грешке* и MPC-JC 19.
- Остале законске обавезе се обрачунавају у складу са MPC-JC 19.

AG24. Конструктивне обавезе, дефинисане у MPC-JC 19, такође не проистичу из уговора па зато нису финансијске обавезе.

Инструменти капитала

AG25. Није уобичајено да капитал ентитета у јавном сектору чине инструменти капитала, на пример, акције и слични облици сједињавања капитала. Када ентитети емитују инструменте капитала, власништво над тим инструментима и њихово коришћење могу да буду ограничени законом. На пример, у закону може да стоји да акције ентитета јавног сектора може поседовати само други ентитет јавног сектора и зато оне не могу да се користе као надокнада у поравнању трансакција.

AG26. Као доказ уплаћеном капиталу у јавном сектору могу да се користе преноси ресурса између страна. Емитовање инструмената капитала у погледу преноса средстава није неопходно за пренос да би се задовољила дефиниција доприноса од стране власника. Пренос средстава који за резултат има учешће у нето имовини/капиталу ентитета разликује се од других преноса ресурса тако што може да се докаже на следећи начин:

- Формалним означавањем преноса средстава (или класе таквих преноса) од стране у преносу као саставног дела нето имовине/капитала ентитета, било пре него што дође до доприноса или у време доприноса. На пример, при успостављању новог ентитета, буџетска одељење Министарства финансија може да сматра да се почетним преносом средстава ентитету успоставља учешће у нето имовини/капиталу ентитета, а не обезбеђује финансирање за испуњавање пословних захтева.
- Формалним уговором, који се односи на пренос, чиме се успоставља или повећава постојеће финансијско учешће у нето имовини/капиталу ентитет које може да се прода, пренесе или откупи. Иако се преноси средстава могу доказати назначивањем или формалним уговором, ентитет процењује природу преноса средстава на основу њихове садржине, а не само њихове правне форме.

AG27. У сврхе овог стандарда, термин „инструмент капитала“ може да се употреби да би значао:

- Један облик капитала као што су обичне или приоритетне акције.
- Преноси средстава (било да су назначени или је о њима постигнут договор између страна у трансакцији) којима се доказује резидуално учешће у нето имовини другог ентитета; и/или
- Финансијске обавезе у правном облику дуговања које, у суштини, представљају учешће у нето имовини ентитета.

Инструменти са правом поновне продаје

AG28. Када се уплаћени капитал састоји од акција или других облика уједињеног капитала, ти инструменти могу да имају више облика, на пример, обичне акције без права поновне продаје, неки утрживи инструменти (видети параграфе 15 и 16), неки инструменти који ентитету намећу обавезу да другој страни преда сразмерни део нето имовине ентитета само при ликвидацији (видети параграфе 17 и 18), неке врсте приоритетних акција (видети параграфе AG 49 и AG 50), као и варанте или уписане куповне опције које дају могућност имаоцу да упише или купи фиксни број обичних акција ентитета који их је емитовао које су без права поновне продаје емитенту, у замену за фиксни износ готовине или другог финансијског средства. Обавеза ентитета да емитује или купи фиксни број инструмената сопственог капитала у замену за фиксни износ готовине или другог финансијског средства је инструмент капитала тог ентитета (осим у случајевима наведеним у параграфу 27). Међутим, ако такав уговор садржи обавезу ентитета да плати готовином или неким другим финансијским средством (које није уговор класификован као капитал у складу са параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18), тако настаје обавеза за садашњу вредност откупног износа (видети параграф AG 51(a)). Емитент обичних акција које су без права поновне продаје емитенту преузима обавезу кад поступа формално вршећи дистрибуцију и тако законски постаје обавезан према акционарима да то уради. То може бити случај након објављивања дивиденде или када је ентитет отишао под стечај, а сва средства преостала након измирења обавеза постану расположива за поделу акционарима.

AG29. Купљена куповна опција или други сличан уговор који је стекао ентитет и који ентитету даје право да искупи фиксни број инструмената сопственог капитала у замену за достављање фиксног износа готовине или другог финансијског средства није финансијско средство ентитета (осим у случајевима наведеним у параграфу 27). Уместо тога, свака накнада плаћена за такав уговор се одузима од капитала.

Класа инструмената која је подређена свим осталим класама (параграфи 15(б) и 17(б))

AG30. Једно од обележја параграфа 15 и 17 је да је финансијски инструмент у класи која је подређена свим осталим класама.

AG31. Приликом одређивања да ли је инструмент у подређеној класи, ентитет процењује права потраживања инструмента при ликвидацији при чему за датум ликвидације узима датум када класификује инструмент. Ентитет поново врши класификацију уколико дође до промене релевантних околности. На пример, уколико ентитет изда или исплати други

финансијски инструмент, то може утицати на то да ли је предметни инструмент и даље у класи која је подређена свим осталим класама.

AG32. Инструмент који има приоритетна права при ликвидацији ентитета није инструмент са правом на сразмерни део нето имовине ентитета. На пример, инструмент има приоритетна права при ликвидацији уколико имаоцу даје право на фиксну дивиденду при ликвидацији као додатак сразмерном делу нето имовине ентитета, при чему други инструменти у подређеној класи са правом на сразмерни део нето имовине ентитета немају исто то право при ликвидацији.

AG33. Уколико ентитет има само једну класу финансијских инструмената, та класа се третира као класа која је подређена свим осталим класама.

Укупно очекивани токови готовине приписиви инструменту током периода трајања инструмента (параграф 15(е))

AG34. Укупно очекивани токови готовине приписиви инструменту током периода трајања инструмента морају бити суштински базирани на суфициту или дефициту, промени у признатој нето имовини или промени фер вредности признате и непризнате нето имовине ентитета током периода трајања инструмента. Суфицит или дефицит и промене у признатој нето имовини се мере у складу са релевантним IFRS.

Трансакције у којима ималац инструмента учествује ван функције власника ентитета (параграфи 15 и 17)

AG35. Ималац финансијског са правом поновне продаје емитенту инструмента или финансијског инструмента који садржи уговорну обавезу за ентитет да другој страни преда сразмерни део нето имовине ентитета само при ликвидацији може ући у трансакцију са ентитетом и ван улоге власника. На пример ималац инструмента може бити запослен у ентитету. Само се токови готовине и уговорне одредбе и услови инструмента који се односе на имаоца инструмента у функцији власника узимају у обзир приликом процене да ли инструмент треба класификовати као капитал у складу са параграфом 16А или параграфом 16Ц.

AG36. Пример је ограничено партнерство у коме постоје ограничени и општи партнери. Неки општи партнери могу дати гаранцију ентитету и примити надокнаду за пружање такве гаранције. У таквој ситуацији гаранција и повезани токови готовине одражавају имаоца инструмента у улози даваоца гаранције а не у улози власника ентитета. Стога таква гаранција и повезани токови готовине не резултира тиме да се општи партнери сматрају подређеним у односу на ограничене partnere и не би се узимали у обзир приликом процене да ли су уговорне одредбе и услови инструмената ограниченог партнерства и општег партнерства идентични.

AG37. Други пример је споразум о расподели суфицита или дефицита којим се суфицит или дефицит распоређују на имаоце инструмента на бази пружених услуга или закључених послова током текуће и претходних година. Овакви споразуми су трансакције са имаоцима инструмената у којима они не наступају као власници и не би се узимале у обзир приликом процене обележја наведених у параграфу 15 или параграфу 17. Међутим, споразум о

расподели суфицита или дефицита којим се суфицит или дефицит распоређују на имаоце инструмента на бази номиналних износа њихових инструмената представљају трансакцију у којој имаоци инструмената наступају у функцији власника и узимао би се у обзир приликом процене обележја наведених у параграфу 15 или параграфу 17.

AG38. Токови готовине и уговорне одредбе и услови трансакције између имаоца инструмента (који наступа ван функције власника) и ентитета издаваоца морају бити слични еквивалентној трансакцији која може настати између стране која није ималац инструмента и ентитета издаваоца.

Непостојање других финансијских инструмената или уговора са укупним токовима готовине који суштински одређују или ограничавају повраћај резидуалне вредности имаоца инструмента (параграфи 16 и 18)

AG39. Услов класификације финансијског инструмента, који иначе испуњава критеријуме параграфа 15 или параграфа 17, као капитала је да ентитет нема других финансијских инструмената или уговора чији су (а) укупни токови готовине суштински базирани на суфициту или дефициту, промени у признатој нето имовини или промени фер вредности признате и непризнате нето имовине ентитета и (б) ефекти такви да суштински одређују или ограничавају повраћај резидуалне вредности. Следећи инструменти, настали у оквиру нормалних тржишних односа са неповезаним странама вероватно неће спречити класификацију инструмената, који иначе испуњава критеријуме параграфа 15 или параграфа 17, као инструмената капитала:

- (а) инструменти чији се укупни токови готовине суштински базирају на специфичној имовини ентитета.
- (б) инструменти чији се укупни токови готовине базирају на проценту прихода.
- (ц) уговори којима се индивидуални запослени награђују за услуге пружене ентитету.
- (д) уговори којима се захтева плаћање безначајног процента добити за пружене услуге или добра.

Дериватни финансијски инструменти

AG40. Финансијски инструменти укључују примарне инструменте (као што су потраживања, обавезе и инструменти капитала), као и дериватне финансијске инструменте (као што су финансијске опције, фјучерси и форвардси, каматни и валутни свопови). Дериватни финансијски инструменти задовољавају дефиницију финансијског инструмента и стога су под делокругом овог стандарда.

AG41. Дериватни финансијски инструменти стварају права и обавезе које међу странама укљученим у инструмент имају ефекат преношења једног или више финансијских ризика својствених примарном финансијском инструменту. На почетку, дериватни финансијски инструменти дају једној страни право размене финансијских средстава или финансијских обавеза за другом страном под условима који су потенцијално повољни, или уговорну обавезу размене финансијских средстава или финансијских обавеза са другом страном под

условима који су потенцијално неповољни. Међутим, то обично¹ не резултира преносом основног примарног финансијског инструмента на почетку уговора, нити такав пренос нужно настаје по доспећу уговора. Неки инструменти садрже и право и обавезу размене. Пошто се услови размене утврђују на почетку дериватног инструмента, ти услови могу постати или повољни или неповољни, зависно од мењања цена на финансијским тржиштима.

AG42. Продајна или куповна опција за размену финансијских средстава или финансијских обавеза (то јест, финансијских инструмената који нису инструменти сопственог капитала ентитета) даје имаоцу право на добијање потенцијалних будућих економских користи које произлазе из промена фер вредности финансијског инструмента који је основа уговора. Супротно томе, емитент опције преузима обавезу да се одрекне потенцијалних будућих економских користи или да сноси потенцијалне губитке економских користи произашлих из промена фер вредности основног финансијског инструмента. Уговорно право имаоца и обавеза емитента задовољавају дефиницију финансијског средства, односно финансијске обавезе. Финансијски инструмент који је основа уговора о опцији може бити било које финансијско средство, укључујући и акције у другим ентитетима и каматносноне инструменте. Опција може захтевати да емитент емитује дужнички инструмент, а не да пренесе финансијско средство, али инструмент који је основа опције и даље би чинио финансијско средство имаоца кад би опција била извршена. Опционо право имаоца да размени финансијско средство под потенцијално повољним условима и обвеза емитента да размени финансијско средство под потенцијално неповољним условима разликују се од основног финансијског средстава које треба разменити по извршењу опције. Природа имаочевог права и емитентове обавезе не утиче на вероватноћу да се опција изврши.

AG43. Други пример дериватног финансијског инструмента је форвард уговор који се треба измирити за шест месеци у којем једна страна (купац) обећа да ће испоручити 1.000.000 н.ј. у готовини у размену за државне обвезнице са фиксном каматном стопом, номиналног износа 1.000.000 н.ј., а друга страна (продавац) обећава да ће испоручити државне обвезнице са фиксном каматном стопом номиналног износа 1.000.000 н.ј., у размену за 1.000.000 н.ј. у готовини. Током шест месеци, обе стране имају уговорно право и уговорну обавезу да размене финансијске инструменте. Ако тржишна цена државних обвезница порасте изнад 1.000.000 н.ј., услови ће бити повољни за купца, а неповољни за продавца; ако тржишна цена падне испод 1.000.000 н.ј., ефекат ће бити супротан. Купац има и уговорно право (финансијско средство) слично праву према куповној опцији коју поседује и уговорну обавезу (финансијску обвезу) сличну обвези према уписаној продајној опцији; продавац има уговорно право (финансијско средство) слично праву према продајној опцији коју поседује и уговорну обавезу (финансијску обавезу) сличну обавези према уписаној куповној опцији. Као код тих опција, та уговорна права и обавезе чине засебна финансијска средства и финансијске обвезе и разликују се од основних финансијских инструмената (обвезнице и готовина које треба разменити). Обе стране у форвард уговору имају обавезу коју морају да изврше у уговореном времену, док извршење

¹ Ово је тачно за већину, али не за све деривате, на пример у неким девизним својствима каматне стопе, главница се размењује на почетку (а поново се размењује по доспећу).

према уговору о опцији настаје само ако и када ималац опције одлучи исту да изврши.

AG44. Многе друге врсте дериватних инструмената садрже право или обвезу за будућу размену, укључујући каматне и валутне свопове, “поклопце” (финансијске инструменте који гарантују највиши фиксни ниво каматне стопе), каматне распоне и “подове” (финансијске инструменте који гарантују најнижи фиксни ниво каматне стопе), сагласност повериоца да одобри зајам по наведеној стопи током одређеног периода, кредитне линије подршке којима се дужницима на тржиштима евро–валута омогућава да издају евро–обвезнице са доспећем краћим од годину дана (NIF) и акредитиве. Уговор о свопу каматних стопа може се посматрати као варијанта форвард уговора у ком се стране договоре да ће извршити низ будућих размена готовинских износа, где се један износ израчунава према флукутирајућој каматној стопи, а други према фиксној каматне стопе. Фјучерс уговори су друга варијанта форвард уговора, који се разликују првенствено по томе што су уговори стандардизовани и што се са њима тргује на берзи.

Уговори о куповини или продаји нефинансијских ставки (параграфи 4–6)

AG45. Уговори о куповини или продаји нефинансијских ставки не задовољавају дефиницију финансијског инструмента зато што уговорно право једне стране да прими нефинансијско средство или услугу и одговарајућа обавеза друге стране не успостављају садашње право или обавезу било које стране да прими, испоручи или размени финансијско средство. На пример, уговори који обезбеђују измирење само путем пријема или испоруке нефинансијске ставке (на пример, опције, фјучерс уговор или форвард уговор за сребро) нису финансијски инструменти. Многи робни уговори су такве врсте. Неки имају стандардизован облик и њима се тргује на организованим тржиштима на врло сличан начин као и са неким дериватним финансијским инструментима. На пример, робни фјучерс уговор може се одмах купити и продати за готовину јер је уврштен за трговање на берзи и може променити имаоца много пута. Међутим, стране које купују и продају уговоре, у ствари, тргују робом на коју се ти уговори односе. Способност куповине или продаје робног уговора за готовину, лакоћа с којом се може купити или продати, као и могућност преговарања о готовинском измирењу обавезе за пријем или испоруку робе, не мењају основни карактер уговора на начин који ствара финансијски инструмент. Ипак, неки уговори куповине или продаје нефинансијских ставки који се могу измирити нето или разменом финансијских инструмената, су под делокругом овог стандарда као да је реч о финансијским инструментима (видети параграф 4).

AG46. Уговор који укључује пријем или испоруку физичког средства не узрокује настанак финансијских средства једне стране и финансијске обавезе друге стране, осим ако се одговарајуће плаћање не одложи након датума преноса физичких средстава. То је случај код куповине или продаје робе на кредит.

AG47. Неки су уговори везани за робу, али не укључују измирење путем физичког пријема или испоруке робе. Они утврђују измирење кроз готовинска плаћања која су одређена према формули из уговора, а не кроз плаћања фиксних износа. На пример,

износ главнице у обвезници може се израчунати применом тржишне цене нафте која превађава на дан доспећа обвезнице за фиксну количину нафте. Главница се индексира у односу на цену робе, али се измирује само у готовини. Такав уговор представља финансијски инструмент.

AG48. Дефиниција финансијског инструмента, осим финансијског средства или финансијске обавезе, обухвата и уговор који узрокује настанак нефинансијског средства или нефинансијске обавезе. Такви финансијски инструменти често једној страни дају опцију размене финансијског средства за нефинансијско средство. На пример, обвезница везана за нафту може имаоцу дати право пријема низа фиксних периодичних исплата камате и фиксни износ главнице по доспећу, са опцијом размене износа главнице за фиксну количину нафте. Пожељност извршавања ове опције ће временом варирати у зависности од фер вредности нафте у односу на коефицијент размене готовине за нафту (берзански курс) садржан у обвезници. Намере имаоца обвезнице с обзиром у вези са њеним извршењем не утичу на суштину компоненте средстава. Финансијско средство имаоца и финансијска обавеза емитента чине обвезницу финансијским инструментом, без обзира на друге врсте средстава и обавеза који такође настају.

Презентација

Обавезе и капитал (параграфи 13–32)

Непостојање уговорне обавезе да се исплати готовина или преда друго финансијско средство (параграфи 21–24)

AG49. Приоритетне акције могу се емитовати са различитим правима. При одређивању да ли је приоритетна акција финансијска обавеза или инструмент капитала, ентитет процењује одређена права која припадају тој акцији, те одређује да ли она приказује основну карактеристику финансијске обавезе. На пример, приоритетна акција која омогућава откуп на одређени датум или по опцији имаоца, садржи финансијску обавезу зато што емитент има обавезу да пренесе финансијска средства имаоцу такве акције. Потенцијална немогућност емитента да испуни обавезу откупа приоритетне акције, када се то захтева према уговору, било због недостатка средстава, законског ограничења или недовољно добитка или резерви, не негира саму обавезу. Опција емитента да откупи акције за готовину не задовољава дефиницију финансијске обавезе, јер емитент нема садашњу обавезу да пренесе финансијска средства на акционаре. У овом случају, откуп акција је искључиво дискреционо право емитента. Међутим, обавеза може настати када емитент акција изврши своју опцију, обично формалним обавештењем акционарима о намери откупа акција.

AG50. Ако су приоритетне акције неоткупљиве, одговарајућа класификација тих акција се одређује према другим правима која им могу припадати. Класификација се заснива на процени суштине уговорних аранжмана и дефиницијама финансијске обавезе и инструмента капитала. Када су расподеле власницима кумулативних или некумулативних приоритетних акција искључиво дискреционо право емитента, такве акције представљају инструмент капитала. На класификацију једне приоритетне акције као инструмента

капитала или финансијске обавезе не утичу, на пример:

- (а) историјат вршења расподела;
- (б) намере вршења будућих расподела;
- (ц) Могући негативни утицај на цену обичних акција емитента ако расподеле нису извршене (због ограничења исплате дивиденди за обичне акције ако дивиденде нису исплаћене за приоритетне акције);
- (д) износ емитентових резерви;
- (е) очекивања емитента у погледу суфицита или дефицита одређени период; и
- (ф) могућности или немогућности емитента да утиче износ добитка или губитка за одређени период.

AG51. Као што је наведено у параграфу AG25, није неуобичајено за ентитете јавног сектора да емитују инструменте капитал који садрже акције или друге облике уједињеног капитала; и када такви инструменти постоје, њихова употреба и власништво над њима је обично регулисано законом. Као резултат тога што је структура капитала у ентитетима јавног сектора у начелу другачија од структуре капитала у ентитетима приватног сектора, као и законског окружења у ком послују ентитети јавног сектора, мало је вероватно да ће се трансакције које ентитети измирују сопственим инструментима капитала јављати једнако често у јавном и у приватном сектору. Међутим, када се такве трансакције јављају, следећи примери илуструју како се класификују различите врсте уговора за инструменте сопственог капитала ентитета:

(а) Уговор који ће ентитет измирити примањем или достављањем фиксног броја сопствених акција без будуће накнаде, или разменом фиксног броја сопствених акција за фиксни износ у готовини или другом финансијском средству, је инструмент капитала (осим у случају дефинисаном у параграфу 27). У складу са тим, свака накнада примљена или плаћена за такав уговор се директно додаје капиталу или одузима од њега. Један пример је емитована опција акције која даје другој страни право да купи фиксни број акција ентитета за фиксни износ готовине. Међутим, ако се уговором захтева да ентитет купи (откупи) своје сопствене акције готовином или другим финансијским средством на фиксни или одредиви датум или на захтев, ентитет такође признаје и финансијску обавезу за садашњу вредност откупног износа (уз изузетак за инструмената који имају сва обележја и испуњавају услове наведене у параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18). Један пример је обавеза ентитета по форвард уговору да изврши откуп фиксног броја својих сопствених акција за фиксни износ готовине.

(б) Обавеза ентитета да купи своје сопствене акције за готовину узрокује финансијску обавезу за садашњу вредност откупног износа чак иако број акција које ентитет мора да откупи није фиксан или ако је обавеза условљена правом друге стране на откуп (осим у случајевима наведеним у параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18). Пример условљене обавезе је емитована опција која захтева да ентитет откупи своје сопствене акције за готовину у случају да друга страна изврши опцију.

(ц) Уговор који ће бити измирен у готовини или другом финансијском средству је финансијско средство или финансијска обавеза чак иако се износ готовине или другог финансијског средства који ће бити примљен или достављен заснива на променама тржишне цене инструмента сопственог капитала ентитета (осим у случајевима наведеним у параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18). Пример за то је опција акције измирена у нето готовини по нето основу.

Уговор који ће бити измирен у променљивом броју сопствених акција ентитета, чија је вредност једнака фиксном износу или износу заснованом на променама основне варијабле (на пример, цена робе) је финансијско средство или финансијска обавеза. Пример чини уписана опција за куповину злата која се, ако се изврши, ентитет измирује нето у инструментима сопственог капитала путем достављањем онолико таквих инструмената колико има вредност једнаку вредности опцијског уговора. Такав уговор је финансијско средство или финансијска обавеза чак иако је основна варијабла сопствена цена акција ентитета, а не злато. Слично томе, уговор који ће бити измирен фиксним бројем сопствених акција ентитета, али ће права која припадају на основу тих акција варирати тако да ће вредност измирења бити једнака фиксном износу или износу који се заснива на променама основне варијабле, сматра се финансијским средством или финансијском обавезом.

Одредбе о потенцијалном измирењу (параграф 30)

AG52. Параграф 25 захтева да ако део одредбе о потенцијалном измирењу којом се може захтевати измирење у готовини или другом финансијском средству (или на други начин који би резултирао да инструмент постане финансијска обавеза) није стваран, та одредба о измирењу не утиче на класификацију финансијског инструмента. Према томе, уговор који захтева измирење у готовини или у променљивом броју сопствених акција ентитета само приликом настанка догађаја који је веома редак, изразито неуобичајен и мало вероватан, је инструмент капитала. Исто тако, измирење у фиксном броју сопствених акција ентитета може бити искључено из уговора у околностима који су ван контроле ентитета, али ако те околности немају стварну могућност настанка, класификација као инструмента капитала је прикладна.

Третман у консолидованим финансијским извештајима

AG53. У консолидованим финансијским извештајима, ентитет представља учешћа без права контроле – то јест, учешћа других страна у нето имовини/капиталу и приходу својих контролисани ентитета у складу са MPC-JC 1 и MPC-JC 6. При класификацији финансијског инструмента (или његове компоненте) у консолидованим финансијским извештајима, ентитет разматра све услове договорене између чланова економског ентитета и ималаца инструмента ради утврђивања да ли економски ентитет у целини има обавезу испоруке готовине или другог финансијског средства повезану са инструментом или измирења на начин који доводи до класификације као обавезе. Кад контролисани ентитет емитује финансијски инструмент, а контролни ентитет или други ентитет из економског ентитета се договори о додатним условима директно са власницима инструмента (на пример, гаранција), тај економски ентитет можда неће имати дискреционо право над расподелом или откупом. Иако зависни ентитет може класификовати инструмент, без обзира на ове додатне услове у својим

појединачним финансијским извештајима, ефекат других уговора између чланова групе и ималаца инструмента се разматра да би се обезбедило да консолидовани финансијски извештаји одражавају уговоре и трансакције закључене од стране економског ентитета у целини. У мери у којој постоји таква обавеза или одредба о измирењу, инструмент (или његова компонента која је предмет обавезе) се класификује као финансијска обавеза у консолидованим финансијским извештајима.

AG54. Неке врсте инструмената који намећу уговорну обавезу ентитету се класификују као инструменти капитала у складу са параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18. Класификација у складу са овим параграфима је изузетак у односу на принципе примењене у овом стандарду у погледу класификације инструмената. Ово изузеће се не проширује на класификацију учешћа које не обезбеђује контролу, у консолидованим финансијским извештајима. Стога се инструменти који су у појединачним финансијским извештајима класификовани као инструменти капитала у складу са параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18 и представљају учешћа које не обезбеђује контролу класификују као обавезе у консолидованим финансијским извештајима економског ентитета.

Сложени финансијски инструменти (параграфи 28–32)

AG55. Параграф 33 се примењује само на емитенте недериватних сложених финансијских инструмената. Параграф 33 се не бави сложеним финансијским инструментима са становишта ималаца. MPC-ЈС 29 се бави одвајањем уграђених деривата са становишта ималаца сложених финансијских инструмената који садрже обележја дугова и капитала.

AG56. Сложени финансијски инструменти нису чести у јавном сектору због структуре капитала у ентитетима јавног сектора. У наставку је, међутим, илустровано како сложени финансијски инструменти могу да се разложе на саставне делове. Уобичајени облик сложеног финансијског инструмента је дужнички инструмент са уграђеном опцијом конверзије, као на пример, обвезница која се може конвертовати у обичне акције емитента, без других обележја уграђених деривата. Параграф 33 захтева од емитента таквог финансијског инструмента да презентује компоненту обавезе и компоненту капитала засебно у извештају о финансијској позицији, на следећи начин:

(а) Емитентова обавеза вршења предвиђених исплата камате и главнице чини финансијску обавезу која постоји све док се инструмент не конвертује. Приликом почетног признавања, фер вредност компоненте обавезе је садашња вредност уговорно одређеног низа будућих токова готовине дисконтованих по каматној стопи која се примењује у то време на тржишту на инструменте упоредивог кредитног статуса који обезбеђују суштински исте токове готовине, под истим условима, али без опције конверзије.

(б) Инструмент капитала је уграђена опција конвертовања обавезе у капитал емитента. Фер вредност опције се састоји од временске вредности и унутрашње вредности, ако постоји. Ова опција има вредност приликом почетног признавања, чак иако ће резултирати негативним новчаним током ако буде извршена у том тренутку.

AG57. При конверзији конвертибилног инструмента приликом доспећу, ентитет престаје да признаје компоненту обавезе и признаје је као капитал. Првобитна компонента капитала остаје као капитал (иако се може пренети из једне линијске ставке у оквиру капитала у другу). Нема добитка или губитка од конверзије приликом доспећа.

AG58. Када ентитет угаси конвертибилни инструмент пре доспећа путем ранијег откупа или откупа у ком су првобитне привилегије конверзије непромењене, ентитет алоцира исплаћену накнаду и све трошкове трансакције за искуп или откуп компонентама обавеза и капитала инструмента на дан трансакције. Метод који се користи при алоцирању исплаћене накнаде и трошкова трансакције на засебне компоненте је усклађен са методом коришћеним приликом првобитне алокације на засебне компоненте прихода добијених од стране ентитета кад је конвертибилни инструмент емитован, у складу са параграфима 33–37.

AG59. Кад је алокација накнаде извршена, сваки резултирајући добитак или губитак се третира у складу са рачуноводственим принципима применљивим на компоненту која се на њих односи, на следећи начин:

(а) износ добитка или губитка који се односи на компоненту обавезе признаје се у суфицит или дефицит; и

(б) износ накнаде који се односи на компоненту капитала признаје се у нето имовини/капиталу.

AG60. Ентитет може да измени услове конвертибилног инструмента да би се изазвала ранија конверзија, на пример понудом повољнијег коефицијента конверзије или плаћањем других додатних накнада у случају конверзије пре одређеног датума. Разлика између фер вредности накнаде коју добија ималац при конверзији инструмента према измењеним условима и фер вредности накнаде коју би ималац добио према првобитним условима, на датум измене услова, признаје се као губитак у суфициту или дефициту.

Поново стечене сопствене акције (параграфи 38 и 39)

AG61. Инструменти сопственог капитала ентитета се не признају као финансијско средство без обзира на разлог због ког су поново стечени. Параграф 38 захтева да ентитет који поново стиче своје инструменте сопственог капитала одбије те инструменте капитала из нето имовине/капитала. Међутим, кад ентитет држи сопствени капитал у име других, на пример, финансијска институција која држи своју сопствени капитал у име клијента, онда постоји заступнички однос и, као резултат, ти поседи капитала се не укључују у извештај о финансијској позицији ентитета.

Камате, дивиденде или сличне расподеле, губици и добици (параграфи 40 – 46)

AG62 Следећи пример илуструје примену параграфа 35 на сложени финансијски инструмент. Претпоставља се да је некумулативна приоритетна акција обавезно откупљива за готовину кроз пет година, али да се дивиденде могу исплатити према дискреционом праву ентитета пре датума откупа. Такав инструмент је сложени финансијски инструмент, код ког је компонента обавезе фактички садашња вредност откупног износа. Примена

дисконта на ову компоненту се признаје у билансу успеха и класификује се као расход по основу камате. Све исплаћене дивиденде се односе на компоненту нето имовине/капитала и, у складу са тим, се признају као расподеле суфицита или дефицита. Сличан третман би био применљив да откуп није био обавезан, али код опције имаоца, или да је акција била обавезно конвертибилна у променљиви број обичних акција израчунатих да буду једнаке фиксном износу или износу који се заснива на променама основне варијабле (на пример, робе). Међутим, ако се нека неисплаћена дивиденда дода откупном износу, цео инструмент је обавеза. У том случају, све дивиденде се класификују као расход по основу камате.

Пребијање финансијског средства и финансијске обавезе (параграфи 47–55)

AG63. Да би извршио пребијање финансијског средства и финансијске обавезе, ентитет мора да има актуелно важеће законско право пребијања признатих износа. Ентитет може имати условно право пребијања признатих износа, као у споразуму о укупном поравнању или у неким облицима дуговања без могућности одштете, али таква права важе само при настанку неког будућег догађаја, обично неиспуњења обавезе друге стране. Према томе, такав аранжман не задовољава критеријуме за пребијање.

AG64. Овај стандард не даје посебан поступак за такозване “синтетичке инструменте”, који представљају групе засебних финансијских инструмената који су стечени и држе се ради симулирања карактеристика других инструмената. На пример, дугорочни дуг са флукутирајућом каматном стопом у комбинацији са свопом каматне стопе, који обухвата примање флукутирајућих исплата и вршење фиксних исплата, сједињује дугорочни дуг са фиксном каматном стопом. Сваки појединачни финансијски инструменти који заједно чине “синтетички инструмент” представља уговорно право или обвезу са сопственим роковима и условима и сваки се може пренети или измирити засебно. Сваки финансијски инструмент је изложен ризику који се може разликовати од ризика којима су изложени други финансијски инструменти.. Према томе, ако је један финансијски инструмент у “синтетичком инструменту” средство, а друга обавеза, они се не пребијају и не презентују у извештају о финансијској позицији на нето основи, осим ако не задовољавају критеријуме пребијања из параграфа 47.

Прилог Б

Учешћа чланова кооперативних ентитета и слични инструменти

Овај прилог је саставни део МРС-ЈС 28

Увод

- V1. Кооперативни и слични ентитети су формирани од стране група лица у циљу задовољења заједничких економских или друштвених потреба. Национални закони обично дефинишу кооперативни ентитет као друштво које покушава да промовише економски напредак својих чланова путем заједничких пословних операција (принцип самопомоћи). Учешћа чланова у кооперативним ентитетима се често карактеришу као учешћа, јединице или слично, а у даљем тексту се називају “учешћа чланова”. Овај прилог се примењује на финансијске инструменте емитоване члановима кооперативних ентитета који доказују власничко учешће чланова у ентитету и не може да се примени да финансијске инструменте који ће или могу да буду измишљени инструментима сопственог капитала ентитета.
- V2. МРС-ЈС 28 успоставља принципе класификације финансијских инструмената као финансијских обавеза или нето имовине/капитала. Нарочито, ови принципи се примењују на класификацију утрживих инструмената који омогућавају имаоцу да прода те инструменте емитенту за готовину или други финансијски инструмент. Примена принципа на учешћа чланова у кооперативним ентитетима и сличним инструментима може представљати потешкоћу. Сврха овог упутства је да илуструје примену принципа МРС-ЈС 28 на учешћа чланова и сличне инструменте који имају одређена обележја, и околности у којима та обележја утичу на класификацију као обавезе или нето имовине/капитала.
- V3. Многи финансијски инструменти, укључујући и учешћа чланова, имају карактеристике капитала, укључујући право гласа и право учешћа у расподели дивиденди. Неки финансијски инструменти дају имаоцу право да захтева откуп за готовину или друго финансијско средство, али могу да садрже или буду предмет ограничења у погледу откупљивости финансијског инструмента. У наредним параграфима је описано како треба да се процењују ови услови откупа приликом одређивања да ли финансијски инструмент треба да се класификује као обавеза или нето имовина/капитал.

Примена МРС-ЈС на учешћа чланова кооперативних ентитета и сличне инструменте

- V4. Уговорно право имаоца финансијског инструмента (укључујући и учешћа чланова кооперативних ентитета) на захтев откупа не подразумева само по себи, да се финансијски инструмент класификује као финансијска обавеза. Ентитет мора да размотри све услове и околности финансијског инструмента приликом његове класификације као финансијске обавезе или капитала. Ови услови и околности обухватају релевантне локалне законе, прописе и статут ентитета који су важећи на датум класификације, али не и очекиване будуће измене ових закона, прописа или статута.
- V5. Учешћа чланова која би се класификовала као капитал ако чланови нису имали право да траже откуп представљају капитал ако је било који од услова описаних у параграфима В6 и В7 присутан или учешћа чланова имају сва обележја и испуњавају услове наведене у параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18 стандарда МРС-ЈС 28. Депозити по виђењу, укључујући и текуће рачуне, рачуне улога и сличне уговоре који се јављају када чланови делују као потрошачи су финансијске обавезе ентитета.
- V6. Учешћа чланова су инструменти капитала ако ентитет има безусловно право да одбије откуп учешћа чланова.
- V7. Локални закон, пропис или статут ентитета могу да садрже разне врсте забране откупа учешћа чланова, на пример безусловне забране или забране које се заснивају на критеријума ликвидности. Ако је откуп безусловно забрањен локалним законом, прописом или статутом ентитета, учешћа чланова представљају капитал. Међутим, одредбе локалног закона, прописа и статута ентитета којима се забрањује откуп само ако су услови – као што је угрожавање ликвидности – задовољени (или нису задовољени) немају за резултат то да се учешћа чланова

сматрају инструментима капитала.

- B8. Безусловна забрана може да буде апсолутна, тако да су сви откупи забрањени. Безусловна забрана може да буде делимична, тако да забрањује откуп учешћа чланова ако би откуп проузроковао да број учешћа чланова или износ уплаћеног капитала падне испод одређене границе. Учешћа чланове које су вишак у односу на забрану откупа се сматрају обавезом, осим ако ентитет нема безусловно право да одбије откуп као што је наведено у параграфу B6 или учешћа чланова имају сва обележја и испуњавају услове наведене у параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18 стандарда МРС-ЈС 28. У неким случајевима, број учешћа или износ уплаћеног капитала који је предмет забране се може мењати. Овакве промене забране откупа доводе до трансфера између финансијских обавеза и нето имовине/капитала.
- B9. Приликом почетног признавања, ентитет одмерава финансијску обавезу за откуп по фер вредности. У случају учешћа чланова са обележјем откупа, ентитет одмерава фер вредност финансијске обавезе за откуп по износу који није мањи од максималног износа који се треба платити према одредбама садржаним у статуту или применљивом закону, дисконтованом од првог датума када се могло захтевати плаћање тог износа (видети пример 3).
- B10. Као што захтева параграф 40 МРС-ЈС 28, расподеле имаоцима инструмената капитала се признају директно у оквиру нето имовине/капитала, умањене за користи од пореза на приход. Камате, дивиденде и други приходи који се односе на финансијске инструменте класификоване као финансијске обавезе су трошкови, без обзира на то да ли су плаћени износи правно окарактерисани као дивиденде, камате или другачије.
- B11. Када промена у забрани откупа узрокује трансфер између финансијских обавеза и нето имовине/капитала, ентитет треба посебно да обелодани износ, време и разлог трансфера.
- B12. Следећи примери илуструју примену претходних параграфа.

Илустративни примери

Ови примери не чине потпуну листу; могући су и други модели. Сваки пример претпоставља да нема других услова који би захтевали да се финансијски инструмент класификује као финансијска обавеза, и да финансијски инструменти немају сва обележја и не испуњавају услове наведене у параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18 стандарда МРС-ЈС 28.

Безусловно право на одбијање откупа (параграф B6)

Пример 1

Чињенице

B13. У статуту ентитета се наводи да се откуп врши искључиво према дискреционом праву ентитета. Статут не садржи даљу разраду или ограничења овог дискреционог права. У прошлости, ентитет никада није одбио да откупи учешћа чланова, мада управни одбор има право да то уради.

Класификација

B14. Ентитет има безусловно право да одбије откуп, и учешћа чланова представљају инструменте капитала. МРС-ЈС 28 успоставља принципе за класификацију који се заснивају на условима финансијског инструмента и наводе да претходна пракса, или намера извршења, исплате према дискреционом праву не активира класификацију као обавезе. У параграфу AG50 МРС-ЈС 28 се наводи: Када се преференцијалне акције не могу откупити, одговарајућа класификација се одређује помоћу других права која им се приписују. Класификација се заснива на процени суштине уговорних споразума и дефиниција финансијске обавезе и инструмента капитала. Када су расподеле имаоцима преференцијалних акција, било да су кумулативне или некумулативне, дискреционо право емитента, акције су инструменти капитала. На класификацију преференцијалне акције као инструмента капитала или финансијске обавезе не утиче, на пример:

- (а) историја вршења расподела;
- (б) намера да се врше расподеле у будућности;
- (ц) могући негативни утицај цене обичних акција емитента ако расподеле нису извршене (због ограничења на исплату дивиденди од обичних акција ако дивиденде нису плаћене за преференцијалне акција);
- (д) износ емитентових резерви;
- (е) очекивања емитента у погледу профита или губитка за одређени период; или
- (ф) способност или неспособност емитента да утиче на износ свог профита или губитка за одређени период.

Пример 2

Чињенице

V15. У статуту ентитета се наводи да се откупи врше искључиво према дискреционом праву ентитета. Међутим, у статуту се даље наводи да је одобрење захтева за откуп аутоматско осим ако ентитет није у стању да изврши исплате без кршења локалних прописа у погледу ликвидности или резерви.

Класификација

V16. Ентитет нема безусловно право да одбије откуп и учешћа чланова су финансијска обавеза. Ограничења описана у претходном тексту се заснивају на способности ентитета да измири своје обавезе. Њима се откуп ограничава само ако нису задовољени захтеви у погледу ликвидности или резерви, и то само до тренутка када се обезбеди задовољење ових захтева. Стога, они не узрокују, према принципима успостављеним у МРС-ЈС 28, класификацију финансијског инструмента као инструмента капитала. У параграфу АГ49 МРС-ЈС 28 се наводи:

Преференцијалне акције се могу емитовати са различитим правима. При одређивању да ли је преференцијална акција финансијска обавеза или инструмент капитала, емитент процењује одређена права приписана акцији да би утврдио да ли она показује основне карактеристике финансијске обавезе. На пример, преференцијална акција која обезбеђује откуп на одређени датум или према опцији имаоца садржи финансијску обавезу зато што емитент има обавезу да пренесе финансијска средства на имаоца акција. *Потенцијална неспособност емитента да задовољи обавезу да откупи преференцијалну акцију када се уговором то од њега захтева, било због недостатка средстава, ограничења у статуту или недовољног профита или резерви, не негира ову обавезу.* (наглашавање курзивним словима додато).

Забране откупа (параграфи В7 и В8)

Пример 3

Чињенице

V17. Кооперативни ентитет је у прошлости емитовао акције својим члановима на различите датуме и за различите износе на следећи начин:

(а) 1. јануара 20X1. године 100.000 акција по 10 н.ј. свака (1.000.000 н.ј.);

(б) 1. јануара 20X2. године 100.000 акција по 20 н.ј. свака (2.000.000 н.ј. тако да је укупан износ емитованих акција 3.000.000 н.ј.).

Акције су откупиве по захтеву по износу по коме су емитоване.

V18. У статуту ентитета се наводи да укупни откуп не може да пређе 20% највећег броја неисплаћених учешћа чланова. На дан 31. децембра 20X2. године ентитет има 200.000 неисплаћених учешћа, што је највећи број неисплаћених учешћа чланова и није било откупа учешћа у прошлости. На дан 1. јануара 20X3. године ентитет мења свој статут и повећава дозвољени ниво укупног откупа на 25% највећег броја неисплаћених учешћа чланова.

Класификација

Пре измене статута

V19. Учешћа чланова које представљају вишак у односу на забрану откупа су финансијске обавезе. Кооперативни ентитет приликом почетног признавања одмерава ову финансијску обавезу по фер вредности. Због тога што се ове акције могу откупити по захтеву, кооперативни ентитет одређује фер вредност ових финансијских обавеза у складу са захтевима параграфа 52 МРС-ЈС 29 који каже: "Фер вредност финансијске обавезе са обележјем потражње (на пример, депозит по виђењу) није мања од износа који се може платити приликом потражње..." У складу са тим, кооперативни ентитет као финансијску обавезу класификује максимални износ исплатив по захтеву према одредбама откупа.

V20. На дан 1. јануара 20X1. године максимални износ који се може исплатити према одредбама у вези откупа је 20.000 акција по 10 н.ј. и у складу са тим ентитет класификује 200.000 н.ј. као финансијску обавезу а 800.000 н.ј. као капитал. Међутим, 1. јануара 20X2. године због нове емисије акција по 20 н.ј., максимални износ који се може платити према одредбама у вези откупа се повећава на 40,000 акција по 20 н.ј. Додатне акције по 20 н.ј. стварају нову обавезу која се приликом почетног признавања одмерава по фер вредности. Пошто су ове акције емитоване обавеза је 20% укупних акција које су емитоване (200.000), одмерених по 20 н.ј., или 800,000 н.ј.

Ово захтева признавање додатне обавезе од 600.000 н.ј. У овом примеру не признаје се никакав добитак или губитак. У складу са тим, ентитет сада класификује 800.000 н.ј. као финансијску обавезу и 2.200.000 н.ј. као капитал. Овај пример претпоставља да ови износи нису мењани између 1. јануара 20X1. године и 31. децембра 20X2. године.

После измене статута

- B21. После промене статута од кооперативног ентитета може да се захтева да откупи максимално 25% неисплаћених акција или максимално 50.000 акција по 20 н.ј. свака. У складу са тим, 1. јануара 20X3. године кооперативни ентитет класификује као финансијску обавезу износ од 1.000.000 н.ј. што је максимални износ који се може платити по захтеву према одредбама у вези откупа, како је одређено у складу са параграфом МРС-ЈС 28. Ентитет стога, на дан 1. јануара 20X3. године, врши трансфер из капитала у финансијске обавезе износа од 200,000 н.ј., остављајући 2.000.000 н.ј. класификовано као капитал. У овом примеру ентитет не врши признавање добитка или губитка по основу трансфера.

Пример 4

Чињенице

- B22. Локални закон који се односи на пословање кооперативних ентитета, или услови статута ентитета, забрањују ентитету да откупљује учешћа чланова ако би се тим откупом смањило уплаћени капитал чланова испод 75% највећег износа уплаћеног капитала од учешћа чланова. Највећи износ за одређено кооперативно ентитет је 1.000.000 н.ј. На крају извештајног периода салдо уплаћеног капитала је 900.000 н.ј.

Класификација

- B23. У овом случају, 750.000 н.ј. би се класификовало као инструмент капитала а 150.000 н.ј. би се класификовало као финансијска обавеза. Поред параграфа који су већ цитирани, параграф 18(б) IAS 32 у једном делу наводи:

... финансијски инструмент са правом поновне продаје емитенту у замену за готовину или неко друго финансијско средство ("инструмент са правом поновне продаје емитенту") представља финансијску обавезу, осим инструмената који су класификовани као инструменти капитала у складу са параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18. Финансијски инструмент је финансијска обавеза чак и када се износ готовине или другог финансијског средства утврђује на основу индекса или друге ставке која има потенцијал повећавања или смањивања. Постојање опције за имаоца да врати инструмент емитенту у замену за готовину или друго финансијско средство значи да дати инструмент са правом поновне продаје емитенту задовољава дефиницију финансијске обавезе, осим инструмената који су класификовани као инструменти капитала у складу са параграфима 15 и 16 или параграфима 17 и 18.

- B24. Забрана откупа описана у овом примеру се разликује од ограничења описаних у параграфима 23 и AG49 МРС-ЈС 28. Те рестрикције су ограничења по основу способности ентитета да плати износ доспеле финансијске обавезе, то јест спречавају исплату обавезе само ако су задовољени одређени услови. За разлику од тога, овај пример описује безусловну забрану откупа који превазилази одређени износ, без обзира на способност ентитета да откупи учешћа чланова (на пример, имајући у виду његове резерве готовине, профит или резерве за расподелу). У суштини, забрана откупа спречава ентитет да створи било какву финансијску обавезу по основу које би морао да исплати више од одређеног износа уплаћеног капитала. Стога, део учешћа који је предмет забране откупа није финансијска обавеза. Док се учешћа сваког члана могу откупљивати појединачно, део укупних неисплаћених учешћа се не може откупити у другим околностима осим приликом ликвидације ентитета.

Пример 5

Чињенице

- B25. Чињенице за овај пример су дате у примеру 4. Поред тога, на крају извештајног периода, захтеви одређеног правног система у вези ликвидности спречавају ентитет да откупљује било какве учешћа чланова осим уколико износ његове готовине и краткорочних инвестиција није

већи од одређеног износа. Ефекат ових захтева у погледу ликвидности на крају извештајног периода је тај да ентитет не може да плати више од 50.000 н.ј. за откуп учешћа чланова.

Класификација

- B26. Као и у примеру 4, ентитет класификује 750.000 н.ј. као инструмент капитала, а 150,000 н.ј. као финансијску обавезу. Ово је због тога што се износ класификован као обавеза заснива на безусловном праву ентитета да одбије откуп, а не на условљеним ограничењима која спречавају откуп само у случају да ликвидност или други услови нису задовољени и то само до тренутка испуњења ових захтева. У овом случају примењују се одредбе параграфа 23 и AG49 MPC-JC 28.

Пример 6

Чињенице

- B27. Статут ентитета забрањује откуп акција чланова, осим до нивоа прихода добијених емитовањем додатних акција чланова новим или постојећим члановима током претходне три године. Приходи од емитовања акција чланова морају да се искористе за откуп акција за које су чланови тражили откуп. Током три претходне године, приходи од емитовања акција чланова су били 12.000 н.ј. и ниједна акција члана није била откупљена.

Класификација

- B28. Ентитет класификује 12.000 н.ј. од акција чланова као финансијску обавезу. У складу са закључцима датим у примеру 4, акција чланова које су предмет безусловне забране откупа нису финансијска обавеза. Оваква безусловна забрана се примењује на износ који је једнак приходима од акција емитованих пре претходне три године, и у складу са тим, овај износ се класификује као инструмент капитала. Међутим, износ који је једнак приходима од акција емитованих у претходне три године није предмет безусловне забране откупа. У складу са тим, приходи од емитовања учешћа чланова у претходне три године узрокују настанак финансијске обавезе све до тренутка када више нису доступне за сврхе откупа акција чланова. Као резултат, ентитет има финансијску обавезу једнаку износу прихода од акција емитованих током три претходне године, умањеног за све откупе током тог периода.

Пример 7

Чињенице

- B29. Ентитет је кооперативна банка. Локални закон који управља пословањима кооперативних банака захтева да најмање 50% укупних “неизмирених обавеза” ентитета (термин дефинисан у прописима који обухвата рачуне учешћа чланова) мора да буде у облику уплаћеног капитала чланова. Ефекат овог прописа је да уколико су све неизмирене обавезе кооперативног ентитета у облику учешћа чланова, кооперативни ентитет је у могућности да их све откупи. На дан 31. децембра 20X1. године ентитет има укупне неизмирене обавезе од 200.000 н.ј. од којих 125.000 н.ј. представља рачуне учешћа чланова. Услови рачуна учешћа чланова дозвољавају држаоцу да их откупи по захтеву и не постоје ограничења откупа по основу статута ентитета.

Класификација

- B30. У овом примеру учешћа чланова се класификују као финансијске обавезе. Забрана откупа је слична ограничењима описаним у параграфима 23 и AG49 MPC-JC 28. Ово ограничење је условно ограничење по основу способности ентитета да плати доспели износ финансијске обавезе, то јест спречава исплату обавезе само ако су испуњени одређени услови. Детаљније, од ентитета може да се тражи да откупи читав износ учешћа чланова (125.000 н.ј.) ако је исплатило све своје друге обавезе (75.000 н.ј.). Као последица тога, забрана откупа не спречава ентитет да евидентира финансијску обавезу откупа која је већа од одређеног броја учешћа чланова или износа уплаћеног капитала. Дозвољава се ентитету да одложи откуп док се не испуне услови, то јест док не исплати друге обавезе. Учешћа чланова у овом примеру нису предмет безусловне забране откупа и стога се класификују као финансијске обавезе.

Прилог Ц

Измене других МРС-ЈС

МРС-ЈС 1, „Презентација финансијских извештаја“

Додатни параграф је убачен после параграфа 7:

7А. Следећи термини су описани у МРС-ЈС 28, „Финансијски инструменти: Презентација“ и користе се у овом стандарду са значење назначеним у МРС-ЈС 28:

(а) Финансијски инструмент са правом поновне продаје класификован као инструмент капитала (описано у параграфима 15 и 16 МРС-ЈС 28);

(б) инструмент који ентитету намеће обавезу да достави другој страни сразмерни део нето имовине ентитета само у случају ликвидације и класификује се као инструмент капитала (описано у параграфима 17 и 18 од МРС-ЈС 28).

Додатни параграф је убачен после параграфа 95:

Информације које се презентују било на почетку извештаја о финансијској позицији било у напоменама:

95А. Ако је ентитет рекласификовао:

(а) инструмент с правом поновне продаје класификован као инструмент капитала, или

(б) инструмент који намеће обавезу ентитету да другој страни испоручи сразмеран део нето имовине ентитета само у случају ликвидације и класификован је као инструмент капитала;

између финансијских обавеза и нето имовине/капитала ентитет обелодањује износ и наводи из које у коју категорију је рекласификован (финансијске обавезе или нето имовина/капитал), као и време и разлог за ту рекласификацију.

Додатни наслов и параграф су убачени након параграфа 148Ц:

Инструмент са правом слободне продаје класификован као нето имовина/капитал

148Д. За финансијске инструменте с правом поновне продаје класификоване као инструменте капитала, ентитет обелодањује (у мери у којој није обелодањено на другом месту):

(а) Сумарне квантитативне податке о износу класификованом као нето имовина/капитал;

(б) Своје циљеве, политике и процесе за управљање својом обавезом да поново

купи или откупи инструменте када то захтева власник инструмента, укључујући и све промене из претходног периода;

(ц) очекивани одлив готовине за поновну куповину или откуп те класе финансијских инструмената; и

(д) информације о томе како је утврђен очекивани одлив готовине за поновну куповину или откуп.

Додате су две тачке после тачке 150(д):

Остала обелодањивања

150. Ентитет треба да обелодани, уколико није већ обелодањено у информацијама објављеним у финансијским извештајима, следеће:

...

(е) ако је животни век ентитета ограничен, информације о трајању његовог животног века.

Нови параграф је убачен после параграфа 153А:

153Б. Параграф 150 је доживео измене које су објављене у МРС-ЈС 28, а уметнути су и параграфи 7А, 95А и 148Д. Ентитет примењује измене за годишње финансијске извештаје који обухватају периоде који почињу на дан или после 1. јануара 2013. Ако ентитет примењује МРС-ЈС 28 за период који почиње пре 1. јануара 2013, измене се такође примењују за тај ранији период.

МРС-ЈС 23, Приходи од трансакција које нису трансакције размене (порези и преноси)

Параграф 37 је измењен на следећи начин:

Учешћа власника

37. Учешћа власника су дефинисана у МРС–ЈС 1. Да би се трансакција квалификовала као учешће власника, неопходно је да испуни карактеристике идентификоване у тој дефиницији. Приликом одређивања да ли трансакција задовољава дефиницију учешћа власника, разматра се суштина, а не облик трансакције. Параграф 38 указује на облик који учешћа власника могу да имају. Уколико је, упркос облику трансакције, јасно да је суштина трансакције зајам или друга врста обавезе, или приход, ентитет је признаје као такву и врши одговарајуће обелодањивање у напоменама уз финансијске извештаје опште намене, уколико је то материјално значајно. На пример, ако трансакција указује на то да је учешће власника, али је назначено да ће извештајни ентитет исплатити фиксне расподеле преносиоцу, уз приход од улагања преносиоца у одређеном будућем тренутку, трансакција има више карактеристика зајма. Кад је реч о уговорним аранжманима, ентитет такође прати упутства из МРС-ЈС 28, Финансијски инструменти: презентација кад прави разлику између обавеза и

учешћа власника.

Нови параграф је убачен после параграфа 124:

124А. Параграф 37 у МРС-ЈС 28 је измењен. Ентитет примењује те измене за годишње финансијске извештаје који обухватају периоде који почињу 1. јануара 2013. или касније. Ако ентитет примењује МРС-ЈС 28 за период који почиње пре 1. јануара, 2013., измене се такође примењују за тај ранији период.

Основа за закључивање

Ова Основа за закључивање прати, али није део, МРС-ЈС 28.

Увод

BC1. У овој Основи за закључивање се резимирају разматрања Одбора за Међународне рачуноводствене стандарде за јавни сектор (IPSASB) приликом доношења закључака о МРС-ЈС 28, Финансијски инструменти: Презентација. Пошто је овај стандард изведен из Међународног рачуноводственог стандарда 32: Финансијски инструменти: Презентација који је објавио Одбор за Међународне рачуноводствене стандарде, у основи за закључивање је дат осврт само на оне области у којима МРС-ЈС 28 одступа од основних захтева IAS 32.

BC2. Овај пројекат који се бави финансијским инструментима је кључни део програма усклађивања који за циљ има усклађивање МРС-ЈС са Међународним стандардима финансијског извештавања (IFRS). IPSASB је признао да постоје други аспекти финансијских инструмената, у оној мери у којој се односе на јавни сектор, који нису обрађени у IAS 32. Ти аспекти би могли да буду предмет будућих пројеката IPSASB. Посебно, IPSASB признаје да би будући пројекти могли да се баве:

- одређеним трансакцијама које врше централне банке; и
- потраживањима и обавезама које проистичу из аранжмана који су, у суштини, слични и имају исти економски ефекат као финансијски инструменти али нису уговорне природе.

BC3. У развоју овог стандарда, IPSASB је пристао да се задржи постојећи текст IAS 32, уз одређене промене како би се обезбедила доследност са терминима и захтевима за презентацију из других МРС-ЈС, а да се специфичности јавног сектора обраде у Упутству за примену.

BC4. У септембру 2007, IASB је објавио измене IAS 1, „Презентација финансијских извештаја у којима је „укупни приход“ укључен у презентацију финансијских извештаја. Пошто IPSASB још није разматрао укупни приход, заједно са још једним бројем измена IAS 1, те измене нису укључене у МРС-ЈС 28.

Делокруг

Уговори о осигурању и финансијским гаранцијама

BC5. Сви уговори о осигурању су ван делокруга IAS 32, осим уговора о финансијским гаранцијама када емитент примењује IAS 39, *Финансијски инструменти: признавање и одмеравање* у признавању и одмеравању таквих уговора. Делокруг МРС-ЈС 28 такође искључује све уговоре о осигурању, осим:

- Уговори о финансијским гаранцијама треба да се третирају као финансијски инструменти осим ако ентитет не одабере да третира такве уговоре као уговоре о осигурању у складу са релевантним међународним или националним стандардима који се баве уговорима о осигурању; и
- Уговори који су уговори о осигурању али укључују пренос финансијског ризика могу да се третирају као финансијски инструменти у складу са МРС-ЈС 28, МРС-ЈС 29 и МРС-ЈС 30.

Третирање финансијских гаранција као финансијских инструмената

BC6. У складу са IAS 32, уговори о финансијском осигурању треба да се третирају као финансијски инструменти, осим ако емитент не одабере да примењује IFRS 4 на такве уговоре. За разлику од приватног сектора, велики број уговора о финансијском осигурању се емитује у јавном сектору путем трансакција које нису трансакције размене, то јест, без надокнаде или за номиналну надокнаду. Зато, да би се повећала упоредивост финансијских извештаја и, узевши у обзир значај уговора о финансијским гаранцијама који се емитују путем трансакција које нису трансакције размене у јавном сектору, IPSASB је предложио да се такве гаранције третирају као финансијски инструменти и да ентитетима не буде дозвољено да их третирају као уговоре о осигурању.

BC7. У одговору на овај предлог, неки учесници у јавној расправи су се сложили да је прикладније да се уговори о финансијским гаранцијама емитовани путем трансакција које нису трансакције размене третирају као финансијски инструменти, а не као уговори о осигурању, зато што се пословни модели за уговоре о осигурању, трансакција размене и трансакција које нису трансакције размене разликују. Други су тврдили да ентитетима треба да буде дозвољено да такве уговоре о гаранцијама третирају као уговоре о осигурању или финансијске инструменте користећи избор сличан ономе наведеном у IFRS 4.

BC8. IPSASB је закључио да исти приступ треба да се примењује на уговоре о финансијским гаранцијама, без обзира на то да ли су издати кроз трансакције размене или трансакције које нису трансакције размене, зато што се основна обавеза коју треба признати у финансијским извештајима ентитета не разликује. IPSASB се сложио да ентитетима треба дозволити да изаберу да ли ће

третирати уговоре о финансијском осигурању као уговоре о осигурању или финансијске инструменте, у зависности од одређених услова.

BC9. У процени околности под којима ентитет може да изабере да третира као уговоре о финансијским гаранцијама као уговоре о осигурању, IPSASB је разматрао захтеве IFRS 4. Избор да се уговори о финансијским гаранцијама третирају као финансијски инструменти или уговори о осигурању у складу са IFRS 4 је дозвољен само оним субјектима који претходно јасно потврде да такве уговоре сматрају уговорима о осигурању. IPSASB, међутим, признаје да сви ентитети који су усвојили обрачунско рачуноводство не примењују МСФИ 4. Одбор је признао да би такође требало да се размотре сценарији где, на пример, ентитети примењују обрачунско рачуноводство али не признају средства и обавезе које се односе на уговоре о осигурању, као и ентитети који раније нису примењивали обрачунско рачуноводство. Сходно томе, IPSASB се сложио да су постојећи захтеви из IFRS 4 сувише отежавајући и да би требало да се модификују у контексту овог стандарда.

BC10. Због тога се IPSASB сложио да ентитети:

- (а) који су раније примењивали рачуноводство у осигурању и усвојили рачуноводствену политику по којој се уговори о финансијским гаранцијама третирају као уговори о осигурању, могу да наставе да третирају такве гаранције као уговоре о осигурању или као финансијске инструменте; и
- (б) који нису примењивали рачуноводство у осигурању могу да одаберу да ли ће третирати уговоре о финансијском осигурању као уговоре о осигурању или као финансијске инструменте када усвоје овај стандард.

У оба случаја донета одлука је неопозива.

BC11. IPSASB је разматрао да ли ентитету треба дозволити да бира да ли ће третирати финансијске гаранције као уговоре о осигурању за сваки уговор понаособ или би требало да донесе одлуку у вези са општом рачуноводственом политиком. Договорено је да одлука о избору треба да се донесе за сваки уговор понаособ како би ентитети у оквиру економског ентитета могли да третирају финансијске гаранције као уговоре о осигурању или финансијске инструменте, на основу природе њиховог пословања.

BC12. IPSASB се сложио да, као предуслов да би ентитету било дозвољено да третира финансијске гаранције као уговоре о осигурању, рачуноводствене политике које примењује ентитет треба да испуњавају одређене захтеве. IPSASB се сложио да, уколико је ентитет изабрао уговоре о финансијској гаранцији као уговоре о осигурању, он мора да примењује или IFRS 4 или национални рачуноводствени стандард који захтева да се обавеза по основу осигурања одмерава по минималној вредности. Та минимална вредност одређује се, као да су обавезе по основу осигурања у делокругу МРС-ЈС 19 *Резервисања, потенцијалне обавезе и потенцијална имовина*, коришћењем тренутних процена токова готовине који проистичу из ентитетових уговора о осигурању и свих повезаних токова готовине.

Опција да се уговори о осигурању који укључују пренос финансијског ризика третирају као финансијски инструменти

BC13. МРС-ЈС 15 дозвољава ентитету да уговоре који су уговори о осигурању који за последицу имају пренос финансијског ризика, рачуноводствено обухвата као финансијске инструменте. У одсуству МРС-ЈС који се бави уговорима о осигурању, IPSASB је закључио да би требало да се дозволи ентитету, али не да се и захтева од њега, да за такве уговоре примењује МСРЈС 28.

Идентификовање уговорних финансијских гаранција

BC14. Финансијски инструменти су у МРС-ЈС 28 дефинисани као: „...сваки уговор на основу кога настаје финансијско средство једног ентитета и финансијска обавеза или инструмент капитала другог ентитета.“ Пошто аранжмани у јавном сектору могу проистећи из законских захтева, IPSASB је развио додатна упутства за примену у циљу идентификације које су финансијске гаранције уговорне. IPSASB је закључио да би ентитет требало да разграничи право емитовања гаранција, које се често преноси на ентитет законским путем или сличним средствима, и само емитовање гаранције у корист треће стране, без обзира на то да ли је та страна експлицитно или имплицитно идентификована. Законско право емитовања гаранције, само по себи, није у оквиру овог стандарда.

Дефиниције

Уговорни аранжмани

BC15. IPSASB је приметио да у појединим правним системима, ентитети јавног сектора немају могућност да сачињавају формалне уговоре али да праве аранжмане који имају садржину уговора. Ови

аранжмани су понекад познати под другом називом, на пример „владине уредбе“. У циљу помоћи ентитетима да идентификују уговоре који имају садржину или правни облик уговора, IPSASB је сматрао за сходно да се објаве додатна Упутства за примену у којима ће бити објашњени фактори које ентитет треба да узме у обзир приликом процењивања да ли је аранжман уговорни или није.

BC16. Разматрано је и да ли термин „обавезујући аранжман“ треба да се користи за описивање аранжмана истакнутог у параграфу BC15. Термин „обавезујући аранжман“ није дефинисан, али је коришћен у MPC-JC да се опишу аранжмани који су обавезујући за стране, али нису у облику документованих уговора, као што је аранжман између два владина ресора који немају овлашћење да праве уговорне аранжмане. IPSASB је закључио да израз „обавезујући аранжман“, који се користи у MPC-JC, обухвата шири скуп аранжмана од оних идентификованих у параграфу BC15 и стога закључио да га не би требало користити у овом MPC-JC 28.

Уговорне трансакције које нису трансакције размене

BC17. MPC-JC 23, *Приходи од трансакција које нису трансакције размене (порези и преноси)* прописује почетно признавање, почетно одмеравање и обелодањивање имовине и обавеза које проистичу из прихода од трансакција које нису трансакције размене. IPSASB је разматрао интеракцију овог стандарда и MPC-JC 23.

BC18. Приликом разматрања да ли су средства и обавезе које проистичу из трансакција које нису трансакције размене финансијска средства и финансијске обавезе, IPSASB је идентификовао следеће основне захтеве који морају бити испуњени:

- Аранжман је уговорне природе; и
- Аранжман узрокује уговорно право или обавезу ентитета да прима или даје готовину или друго финансијско средство, или да размењује финансијска средства под повољним или неповољним условима.

BC19. IPSASB је закључио да би средства која нису резултат трансакција које нису трансакције размене могла да испуне ове захтеве. Посебно је истакнуто да аранжмани са донаторима могу да буду уговорне природе, и могу да се измире преносом готовине или другог финансијског средства од донатора примаоцу. У овим случајевима, средства која су настала кроз трансакције које нису трансакције размене су финансијска средства.

BC20. IPSASB се сложио да за средства која су настала кроз трансакције које нису трансакције размене, ентитет треба да примењује захтеве из MPC-JC 23 заједно са MPC-JC 28. Посебно, ентитет узима у обзир принципе из MPC-JC 28 у разматрању да ли је резултат прилива средстава из трансакција које нису трансакције размене обавеза или трансакција која доказује резидуално учешће у нето имовини ентитета, то јест, инструмент капитала.

BC21. IPSASB је разматрао да ли су обавезе, које настају из трансакција које нису трансакције размене, финансијске обавезе. У складу са MPC-JC 23, обавезе се признају када ентитет добија прилив средстава који је повезан са одређеним условима. Услови преноса средстава су наметнути ентитету од стране преносиоца и захтевају да се ресурси користе на одређени начин, често да би се обезбедила роба или услуге трећим странама, или да се врате преносиоцу. Тиме се ствара обавеза да се активности врше у циљу испуњења уговора. Приликом почетног признавања, ентитет признаје ресурсе као средство и када ти ресурси подлежу условима, признаје одговарајућу обавезу.

BC22. IPSASB је разматрао да ли је обавеза која је почетно призната, по својој природи финансијска обавеза или друга врста обавезе, на пример, резервисање. IPSASB се сложио да, у тренутку када је средство признато, обавеза обично није финансијска обавеза пошто је обавеза ентитета да испуни услове аранжмана уз предвиђено коришћење ресурса, углавном кроз обезбеђивање добара и услуга трећим странама током неког периода. Уколико након почетног признавања, ентитет не може да испуни услове аранжмана и мора да врати ресурсе преносиоцу, ентитет у овој фази процењује да ли је обавеза финансијска обавеза узимајући у обзир захтеве наведене у параграфу BC18 и дефиниције финансијског инструмента и финансијске обавезе. У ретким околностима, финансијске обавезе могу да настану од услова наметнутих на пренос средстава као дела трансакције која није трансакција размене. IPSASB би могао да разматра такав сценарио као део неког будућег пројекта.

BC23. IPSASB је такође приметио да остале обавезе могу настати из трансакција које нису трансакције размене након почетног признавања. На пример, ентитет може да прими ресурсе у склопу аранжмана који захтева да се ресурси врате тек након што се неки будући догађај деси или не деси. Ентитет процењује да ли су друге обавезе које проистичу из трансакција које нису трансакције размене финансијске обавезе разматрајући да ли су захтеви у ставу BC18 испуњени и да ли су

задовољене дефиниције финансијског инструмента и финансијске обавезе.

Остало

Тумачења Међународног комитета за тумачење финансијског извештавања

BC24. IPSASB је разматрао да ли су Тумачење Међународног комитета за тумачење финансијског извештавања (IFRIC) 2, *Учешће чланова кооперативних ентитета и слични инструменти* и Тумачење Међународног комитета за тумачење финансијског извештавања (IFRIC) 11, *IFRS 2—Групе трансакције и трансакције државних акција од вредности* релевантне за типове инструмената које користи држава и ентитети јавног сектора.

BC25. IPSASB је сматрао да IFRIC 11 није релевантан за типове инструмената који се користе у јавном сектору при раду са трансакцијама заснованим на плаћањима акцијама. Иако се плаћања акцијама често срећу у контексту јавних предузећа, код ентитета који нису јавна предузећа то није толико често. Као резултат тога, IPSASB није укључио ниједан принцип IFRIC 11 у MPC-JC 28.

BC26. IFRIC даје смернице за примену IAS 32 на учешћа чланова кооперативних ентитета и сличне инструменте. Постоји јака веза између IAS 32 и IFRIC 2 у односу на финансијске инструменте са правом поновне продаје и обавезе које се јављају у процесу ликвидације. Пошто је део текста из IAS 32 који се бави финансијским инструментима са правом поновне продаје и обавезама које се јављају у процесу ликвидације задржан у MPC-JC 28, IFRIC 2 пружа додатне смернице корисницима MPC-JC 28 у примени тих принципа на учешћа чланова кооперативних ентитета. Дакле, принципи и примери из IFRIC 2 су укључени у MPC-JC 28 као званичан прилог.

Илустративни примери

Ови примери прате МРС-ЈС 28, али нису његов део.

Рачуноводствено обухватање уговора о инструментима капитала ентитета

IE1. Следећи примери илуструју примену параграфа 13–32 и МРС-ЈС 29 за рачуноводствено обухватање уговора о инструментима сопственог капитала ентитета. У овим примерима, новчани износи су изражени у „новчаним јединицама“ (н.ј.)

Пример 1: Форвард уговор о куповини акција

IE2. Овај пример илуструје ставке у дневној књизи за форвард уговоре о куповини сопствених акција ентитета који ће бити измиреени (а) нето готовином, (б) нето акцијама или (ц) исплатом готовине у замену за акције. Он такође разматра и ефекат опција измирења (видети (д) у даљем тексту). Да би се илустрација поједноставила, претпоставља се да се на основне акције не исплаћују никакве дивиденде (то јест, “књиговодствени приход” је нула) тако да је садашња вредност форвард цене једнака промтној цени када је фер вредност форвард уговора нула. Фер вредност форвард уговора се израчунава као разлика између тржишне цене акције и садашње вредности фиксне форвард цене.

Претпоставке:

Датум уговора	1. фебруар 20X2.
Датум доспећа	31. јануар 20X3.
Тржишна цена по акцији на дан 1. фебруар 20X2.	100 н.ј.
Тржишна цена по акцији на дан 31. децембар 20X2.	110 н.ј.
Тржишна цена по акцији на дан 31. јануар 20X3.	106 н.ј.
Фиксна форвард цена коју треба платити на дан 31. јануар 20X3.	104 н.ј.
Садашња вредност форвард цене на дан 01. фебруар 20X2.	100 н.ј.
Број акција по форвард уговору	1.000
Фер вредност форвард уговора на дан 01. фебруар 20X2.	0 н.ј.
Фер вредност форвард уговора на дан 31. децембар 20X2.	6.300 н.ј.
Фер вредност форвард уговора на дан 31. јануар 20X3.	2.000 н.ј.

(а) Готовина за готовину (“нето готовинско измирење”)

IE3. У овом пододељку, форвард уговор о куповини сопствених акција ентитета биће измирен нето готовином, то јест, не постоји никакво примање или предаја сопствених акција ентитета по измирењу форвард уговора.

На дан 1. фебруар 20X2., Ентитет А закључује уговор са Ентитетом Б о примању фер вредности од 1.000 обичних акција у оптицају у власништву Ентитета А на дан 31. јануар 20X3. у замену за исплату у износу од 104.000 н.ј. у готовини (то јест, 104 н.ј. по акцији) на дан 31. јануар 20X3. Уговор ће бити измирен нето готовином. Ентитет А бележи следеће ставке у дневној књизи.

1. фебруар 20X2.

Цена по акцији у време склапања уговора на дан 1. фебруар 20X2. је 100 н.ј. Почетна фер вредност форвард уговора на дан 1. фебруар 20X2. је нула.

Не захтева се књижење ставке зато што је фер вредност деривата нула, а готовина није ни плаћена ни примљена.

31. децембар 20X2.

На дан 31. децембар 20X2., тржишна цена по акцији увећана је на 110 н.ј. и као резултат тога, фер вредност форвард уговора увећана је на 6300 н.ј.

Форвард средство	6.300 н.ј.
Добитак	6.300 н.ј.

Евидентирати увећање фер вредности форвард уговора.

31. јануар 20X3.

На дан 31. јануар 20X3., тржишна цена по акцији опала је на 106 н.ј.. Фер вредност форвард уговора је н.ј. 2.000. ((н.ј. 106 x 1.000) – 104.000 н.ј.).

Истог дана, уговор је измирен нето готовином. Ентитет А има обавезу да исплати 104.000 н.ј. Ентитету Б, а Ентитет Б има обавезу да Ентитету А исплати н.ј. 106.000 (106 x 1.000 н.ј.), тако да Ентитет Б плаћа Ентитету А нето износ од 2.000 н.ј.

Губитак 4.300 н.ј.

Форвард средство	4.300 н.ј.
------------------	------------

Евидентирати умањење фер вредности форвард уговора (то јест, 4300 н.ј. = 6300 н.ј. – 2.000 н.ј.).

Готовина	2.000 н.ј.
Форвард средство	2.000 н.ј.

Евидентирати измирење форвард уговора.

(б) Акције за акције (“нето измирење акцијама”)

IE4. Претпоставимо да су чињенице исте као под (а) осим чињенице да ће се измирење извршити уместо нето готовином, нето акцијама. Књига ставки ентитета А иста је као што је приказано у примеру под (а), осим када је у питању евидентирање измирења форвард уговора, као што следи:

31. јануар 20X3.

Уговор је измирен нето акцијама. Ентитет А има обавезу да преда 104.000 н.ј. (104 н.ј. x 1.000) у вредности својих акција Ентитету Б, а Ентитет Б има обавезу да преда 106.000 н.ј. (106 н.ј. x 1.000) у вредности акција Ентитету А. Зато, Ентитет Б исплаћује нето износ од 2.000 н.ј. (106.000 н.ј. – 104.000 н.ј.) у вредности акција Ентитету А, то јест, 18,9 акција (2.000 н.ј. / 106 н.ј.).

Капитал	2.000 н.ј.
Форвард средство	2.000 н.ј.

Евидентирати измирење форвард уговора.

(ц) Готовина за акције (“брuto физичко измирење”)

IE5. Претпоставимо да су чињенице исте као и под (а) осим чињенице да ће се измирење извршити исплатом фиксног готовинског износа и примањем фиксног броја акција Ентитета А. Слично претходно приказаном под (а) и (б) цена по акцији коју ће Ентитет А платити у једној години је фиксна и износи 104 н.ј.. У складу са тим, Ентитет А има обавезу да исплати Ентитету Б 104.000 н.ј. у готовини (н.ј. 104 x 1.000) а Ентитет Б има обавезу да преда Ентитету А 1.000 акција у оптицају Ентитета А у једној години. Ентитет А евидентира следеће ставке у дневној књизи.

1. фебруар 20X2.

Капитал	100.000 н.ј.
Обавеза	100.000 н.ј.

Евидентирати обавезу плаћања износа 104.000 н.ј. у једној години по садашњој вредности од 100.000 н.ј. сниженој коришћењем одговарајуће каматне стопе (видети IAS 39, параграф AG64).

31. децембар 20X2.

Трошкови камате	3.660 н.ј.
Обавеза	3.660 н.ј.

Камата ће нарасти у складу са методом ефективне камате везаном за обавезу износа откупа акција.

31. јануар 20X3.

Трошкови камате	340 н.ј.
Обавеза	340 н.ј.

Камата ће нарасти у складу са методом ефективне камате везаном за обавезу износа откупа акција.

Ентитет А исплаћује Ентитету Б готовински износ 104.000 н.ј., а Ентитет Б предаје Ентитету А акције Ентитета А у износу 1.000.

Обавеза	104.000 н.ј.
Готовина	104.000 н.ј.

Евидентирати измирење обавезе откупа сопствених акција ентитета А за готовину.

(д) Опције измирења

IE6. Постојање опција измирења (као што је нето готовином, нето акцијама или разменом готовине и акција) има за резултат да форвард уговор о поновној куповини постаје финансијско средство или финансијска обавеза. Уколико је једна од алтернатива измирења размена готовине за акције ((ц) у претходном тексту), Ентитет А признаје обавезу за обавезу да исплати готовину, као што је илустровано у претходном тексту под (ц). У супротном, Ентитет А рачуноводствено обухвата форвард уговор као дериват.

Пример 2: Форвард уговор о продаји акција

IE7. Овај пример илуструје ставке у дневној књизи за форвард уговоре о продаји сопствених акција ентитета који ће бити измирен (а) нето готовином, (б) нето акцијама или (ц) добијањем готовине у замену за акције. Овде се такође разматра ефекат опција измирења (видети у даљем тексту (д)). Да би се поједноставила ова илустрација, претпоставља се да на основне акције нису исплаћене никакве дивиденде (то јест, “књиговодствени приход” је нула) тако да је садашња вредност форвард цене једнака проматној цени у време када је фер вредност форвард уговора једнака нули. Фер

вредност форвард уговора се израчунава као разлика између тржишне цене акције и садашње вредности фиксне форвард цене.

Претпоставке:

Датум уговора	1. фебруар 20X2.
Датум доспећа	31. јануар 20X3.
Тржишна цена по акцији на дан 1. фебруар 20X2.	100 н.ј.
Тржишна цена по акцији на дан 31. децембар 20X2.	110 н.ј.
Тржишна цена по акцији на дан 31. јануар 20X3.	106 н.ј.
Фиксна форвард цена која ће се добити на дан 31. јануар 20X3.	104 н.ј.
Садашња вредност форвард цене на дан 1. фебруар 20X2.	100 н.ј.
Број акција по форвард уговору	1.000
Фер вредност форвард уговора на дан 1. фебруар 20X2.	0 н.ј.
Фер вредност форвард уговора на дан 31. децембар 20X2.	(6.300) н.ј.
Фер вредност форвард уговора на дан 31. јануар 20X3.	(2.000) н.ј.

(а) Готовина за готовину (“нето готовинско измирење”)

IE8. На дан 1. фебруар 20X2. Ентитет А склапа уговор са Ентитетом Б по коме ће исплатити фер вредност у износу од 1.000 обичних сопствених акција у оптицају Ентитета А на дан 31. јануар 20X3. у замену за готовински износ 104.000 н.ј. (то јест, 104 н.ј. по акцији) на дан 31. јануар 20X3. Уговор ће бити измирен нето готовином. Ентитет А бележи следеће ставке у дневној књизи.

1. фебруар 20X2.

Не захтева се никакво књижење ставке зато што је фер вредност деривата једнака нули а никакав готовински износ није исплаћен ни примљен.

31. децембар 20X2.

Губитак 6.300 н.ј.

Форвард обавеза 6.300 н.ј.

Евидентирати умањење фер вредности форвард уговора.

31. јануар 20X3.

Форвард обавеза 4300 н.ј.

Добитак 4300 н.ј.

Евидентирати увећање фер вредности форвард уговора (то јест, н.ј. 4.300 = н.ј. 6.300 – н.ј. 2.000).

Уговор је измирен нето готовином. Ентитет Б има обавезу да Ентитету А исплати износ 104.000 н.ј., а Ентитет А има обавезу да исплати износи 106.000 н.ј. (106 н.ј. x 1.000) Ентитету Б. Зато, Ентитет А исплаћује нето износ н.ј. 2.000 Ентитету Б.

Форвард обавеза 2.000 н.ј.

Готовина 2.000 н.ј.

Евидентирати измирење форвард уговора.

(б) Акције за акције (“измирење нето акцијама”)

IE9. Претпоставимо да су чињенице исте као и под (а), осим што ће се измирење извршити нето акцијама уместо нето готовином. Ставке у дневној књизи Ентитета А исте су као и ставке приказане под (а), осим следећег:

31. јануар 20X3.

Уговор је измирен нето акцијама. Ентитет А има право да прими 104.000 н.ј. (104 н.ј. x 1.000) у вредности својих акција и обавезу да исплати износ 106.000 н.ј. (106 н.ј. x 1.000) у вредности својих акција Ентитету А. Зато, Ентитет А исплаћује нето износ н.ј. 2.000 (106.000 н.ј. – 104.000 н.ј.) у вредности својих акција Ентитету Б, то јест, 18,9 акција (2.000 н.ј. / 106 н.ј.).

Форвард обавеза 2.000 н.ј.

Капитал 2.000 н.ј.

Евидентирати измирење форвард уговора. Питање сопствених акција ентитета третира се као капитална трансакција.

(ц) Акције за готовину (“брuto физичко измирење”)

IE10. Претпоставимо да су чињенице исте као код (а), осим што ће се измирење извршити примањем фиксног готовинског износа и предавањем фиксног броја сопствених акција ентитета. Слично као и под (а) и (б), цена по акцији коју ће Ентитет А примити у једној години је фиксна и износи н.ј. 104. У складу са тим, Ентитет А има право да прими 104.000 н.ј. у готовини (104 н.ј. x 1.000)

и обавезу да преда 1.000 сопствених акција у једној години. Ентитет А бележи следеће ставке у дневној књизи.

1. фебруар 20X2.

На дан 1. фебруар није евидентирано никакво књижење, никакви готовински износи нису плаћени или примљени зато што овај форвард има почетну фер вредност нула. Форвард уговор по коме се предаје фиксни број сопствених акција Ентитета А у замену за фиксни готовински износ или друго финансијско средство, задовољава дефиницију инструмента капитала зато што се не може измирити на неки други начин осим путем предаје акција у замену за готовину.

31. децембар 20X2.

На дан 31. децембар није вршено никакво књижење зато што никакви готовински износи нису плаћени ни примљени, а уговор по коме се предаје фиксни број сопствених акција Ентитета А у замену за фиксни готовински износ, задовољава дефиницију инструмента капитала ентитета.

31. јануар 20X3.

На дан 31. јануар 20X3. Ентитет А прима готовински износ н.ј. 104.000, и предаје 1.000 акција.

Готовина	н.ј. 104.000
Капитал	н.ј. 104.000

Евидентирати измирење форвард уговора.

(д) Опције измирења

IE11. Постојање опција измирења (као што је измирење нето готовином, нето акцијама или разменом готовине и акција) има за резултат то да форвард уговор постаје финансијско средство или финансијска обавеза. Ово не задовољава дефиницију инструмента капитала зато што се измирење може извршити и другачије него у случају када Ентитет А поново купује фиксни број сопствених акција у замену за плаћање фиксног износа готовине или за друго финансијско средство. Ентитет А признаје дериватно средство или обавезу, као што је то илустровано у претходном тексту под (а) и (б). Ставка за књижење која ће се унети на измирењу зависи од тога како се уговор у ствари и измирује.

Пример 3: Купљена куповна опција на акције

IE12. Овај пример илуструје ставке у дневној књизи за право купљене куповне опције сопствених акција ентитета, које ће бити измирено (а) нето готовином, (б) нето акцијама или (ц) плаћањем готовине у замену за сопствене акције ентитета. Овде се такође разматра ефекат опција измирење (видети у даљем тексту под (д)):

Претпоставке:

Датум уговора 1. фебруар 20X2.

Датум извршења 31. јануар 20X3.

(Европски услови,

то јест, извршење

може бити само

на датум доспећа)

Ималац права извршења Извештајни ентитет (Ентитет А)

Тржишна цена по акцији на дан 1. фебруар 20X2. 100 н.ј.

Тржишна цена по акцији на дан 31. децембар 20X2. 104 н.ј.

Тржишна цена по акцији на дан 31. јануар 20X3. 104 н.ј.

Фиксна цена извршења коју треба платити на дан 31. јануар 20X3. 102 н.ј.

Број акција по опцији уговора 1.000

Фер вредност опције на дан 1. фебруар 20X2. 5.000 н.ј.

Фер вредност опције на дан 31. децембар 20X2. 3.000 н.ј.

Фер вредност опције на дан 31. јануар 20X3. 2.000 н.ј.

(а) Готовина за готовину ("нето готовинско измирење")

IE13. На дан 1. фебруар 20X2., Ентитет А склапа уговор са Ентитетом Б којим се Ентитету Б даје обавеза да преда, а Ентитету А право да прими фер вредност од 1.000 обичних сопствених акција Ентитета А на дан 31. јануар 20X3. у замену за готовински износ 102.000 н.ј. (то јест, 102 н.ј. по акцији) на дан 31. јануар 20X3, уколико Ентитет А изврши то право. Овај уговор ће бити измирен нето

готовином. Уколико Ентитет А не изврши своје право, неће се извршити никаква плаћања. Ентитет А бележи следеће ставке у дневној књизи.

1. фебруар 20Х2.

Цена по акцији у време када је склопљен уговор на дан 1. фебруар 20Х2. износи 100 н.ј.. Почетна фер вредност уговора о опцији на дан 1. фебруар 20Х2. износи н.ј. 5.000, што Ентитет А плаћа Ентитету Б готовином на тај датум. Тог датума, опција нема унутрашњу вредност, већ само временску вредност, зато што цена извршења од н.ј. 102 премашује тржишну цену по акцији од н.ј. 100, и због тога не би било економично за Ентитет А да изврши ову опцију. Другим речима, куповна опција ће резултирати негативним новчаним током.

Средство куповне опције	н.ј. 5.000	
Готовина		н.ј. 5.000

Извршити признавање куповне опције.

31. децембар 20Х2.

На дан 31. децембар 20Х2, тржишна цена по акцији увећана је на н.ј. 104. Фер вредност куповне опције опала је на 3.000 н.ј., од чега је износ унутрашње вредности 2.000 н.ј. $[(104 \text{ н.ј.} - 102) \times 1.000]$, а износ 1.000 н.ј. је преостала временска вредност.

Губитак	2.000 н.ј.	
Средство куповне опције		2.000 н.ј.

Евидентирати умањење фер вредности куповне опције.

31. јануар 20Х3.

На дан 31. јануар 20Х3., тржишна цена по акцији је још увек 104 н.ј.. Фер вредност куповне опције је опала на 2.000 н.ј., што је све унутрашња вредност $((104 \text{ н.ј.} - 102 \text{ н.ј.}) \times 1.000)$, зато што нема преостале временске вредности.

Губитак	1.000 н.ј.	
Средство куповне опције		1.000 н.ј.

Евидентирати умањење фер вредности куповне опције.

Истог дана, Ентитет А извршава куповну опцију и уговор се измирује нето готовином. Ентитет Б има обавезу да исплати 104.000 н.ј. $(104 \text{ н.ј.} \times 1.000)$ Ентитету А у замену за 102.000 н.ј. $(102 \text{ н.ј.} \times 1.000)$ од Ентитета А, тако да Ентитет А добија нето износ од 2.000 н.ј..

Готовина	2.000 н.ј.	
Средство куповне опције		2.000 н.ј.

Евидентирати измирење уговора о опцији.

(б) Акције за акције (“измирење нето акцијама”)

IE14. Претпоставимо да су чињенице исте као и чињенице под (а), осим да ће се измирење извршити нето акцијама уместо нето готовином. Ставке у дневној књизи Ентитета А исте су као ставке приказане под (а), осим евидентирања измирења уговора о опцији као што следи:

31. јануар 20Х3.

Ентитет А извршава куповну опцију и уговор се измирује нето акцијама. Ентитет Б има обавезу да преда 104.000 н.ј. $(104 \text{ н.ј.} \times 1.000)$ у вредности акција Ентитета А самом Ентитету А у замену за 102.000 н.ј. $(102 \text{ н.ј.} \times 1.000)$ у вредности акција Ентитета А. Зато, Ентитет Б предаје нето износ од 2.000 н.ј. у вредности акција Ентитету А, то јест, 19,2 акција $(2.000 \text{ н.ј.} / 104 \text{ н.ј.})$.

Капитал 2.000 н.ј.

Средство куповне опције	2.000 н.ј.
-------------------------	------------

Евидентирати измирење уговора о опцији. Измирење се рачуноводствено обухвата као трансакција благајничких акција (то јест, нема ни добитка ни добитка).

(ц) Готовина за акције (“брutto физичко измирење”)

IE15. Претпоставимо да су чињенице исте као и чињенице под (а) осим тога да ће измирење бити извршено примањем фиксног броја акција и плаћањем фиксног готовинског износа уколико Ентитет А извршава опцију. Слично у претходном тексту наведеном под (а) и (б), цена извршења по акцији је фиксна и износи 102 н.ј. У складу са тим, Ентитет А има право добијања хиљаду сопствених акција у оптицају Ентитета А у замену за готовински износ 102.000 н.ј. $(102 \text{ н.ј.} \times 1.000)$ уколико Ентитет А извршава своју опцију. Ентитет А књижи следеће ставке у дневној књизи.

1. фебруар 20Х2.

Капитал н.ј. 5.000

Готовина н.ј. 5.000

Евидентирати готовину плаћену у замену за право добијања акција Ентитета А у једној години за фиксну цену. Плаћена премија призната је у оквиру капитала.

31. децембар 20X2.

На дан 31. децембар 20X2. није вршено никакво књижење зато што никаква готовина није плаћена ни добијена, а уговор који даје право добијања фиксног броја сопствених акција Ентитета А у замену за фиксни износ готовине задовољава дефиницију инструмента капитала ентитета.

31. јануар 20X3.

Ентитет А извршава куповну опцију и уговор се измирује бруто. Ентитет Б има обавезу да преда 1.000 акција Ентитета А у замену за готовински износ н.ј. 102.000.

Капитал н.ј. 102.000

Готовина н.ј. 102.000

Евидентирати измирење уговора о опцији.

(д) Опције измирења

IE16. Постојање опције измирења (као што је измирење нето готовином, нето акцијама, или разменом готовине и акција) за резултат има то да куповна опција постаје финансијско средство. Она не задовољава дефиницију инструмента капитала зато што се може измирити и другачије осим поновном куповином од стране Ентитета А фиксног броја сопствених акција у замену за плаћање фиксног готовинског износа или другог финансијског средства. Ентитет А врши признавање дериватног средства, као што је илустровано у претходном тексту под (а) и (б). Књиговодствена ставка која ће се укњижити на измирењу зависи од тога како се уговор у ствари измирује.

Пример 4: Продата куповна опција на акције

IE17. Овај пример илуструје ставке у дневној књизи за обавезу продате куповне опције за сопствене акције ентитета која ће бити измирена (а) нето готовином, (б) нето акцијама или (ц) плаћањем готовине у замену за акције. Овде се такође разматра ефекат опција измирења (видети у даљем тексту под (д)).

Претпоставке:

Датум уговора

1. фебруар 20X2.

Датум извршења

31. јануар 20X3.

(Европски услови, то јест, извршење се може обавити само на датум доспећа)

Ималац права извршења

Друга уговорна страна

(Ентитет Б)

Тржишна цена по акцији на дан 1. фебруар 20X2.

100 н.ј.

Тржишна цена по акцији на дан 31. децембар 20X2.

104 н.ј.

Тржишна цена по акцији на дан 31. јануар 20X3.

104 н.ј.

Фиксна цена извршења која ће бити примљена на дан 31. јануар 20X3.

102 н.ј.

Број акција по уговору о опцији

1.000

Фер вредност опције на дан 1. фебруар 20X2.

5.000 н.ј.

Фер вредност опције на дан 31. децембар 20X2.

3.000 н.ј.

Фер вредност опције на дан 31. јануар 20X3.

2.000 н.ј.

(а) Готовина за готовину (“нето готовинско измирење”)

IE18. Претпоставимо да су чињенице исте као и чињенице у у претходном тексту наведеном Примеру бр. 3(а), осим тога да је Ентитет А продао куповну опцију на сопствене акције уместо да је купио куповну опцију на њих. У складу са тим, на дан 1. фебруар 20X2, Ентитет А склапа уговор са Ентитетом Б којим се Ентитету Б даје право да прими, а Ентитету А обавеза да плати фер вредност у износу од 1.000 за обичне сопствене акције Ентитета А на дан 31. јануар 20X3. у замену за готовински износ од 102.000 н.ј. (то јест, 102 н.ј. по акцији) на дан 31. јануар 20X3. уколико Ентитет изврши то право. Уговор ће бити измирен нето готовином. Уколико Ентитет Б не изврши своје право, неће се обавити никакво плаћање. Ентитет А бележи следеће ставке у дневној књизи.

1. фебруар 20X2.

Готовина 5.000 н.ј.

Обавеза куповне опције 5.000 н.ј.

Извршити признавање продате куповне опције.

31. децембар 20X2.

Обавеза куповне опције 2.000 н.ј.

Добитак 2.000 н.ј.

Евидентирати умањење фер вредности куповне опције.

31. јануар 20X3.

Обавеза куповне опције н.ј. 1.000

Добитак н.ј. 1.000

Евидентирати умањење фер вредности опције.

Истог дана, Ентитет Б извршава куповну опцију и уговор се измирује нето готовином. Ентитет А има обавезу да плати износ од 104.000 н.ј. (104 н.ј. x 1.000) Ентитету Б у замену за износ 102.000 н.ј. (102 н.ј. x 1.000) од Ентитета Б тако да Ентитет А плаћа нето износ од 2.000 н.ј.

Обавеза куповне опције 2.000 н.ј.

Готовина 2.000 н.ј.

Евидентирати измирење уговора о опцији.

(б) Акције за акције (“измирење нето акцијама”)

IE19. Претпоставимо да су чињенице исте као и под (а), осим тога да ће измирење бити извршено нето акцијама уместо нето готовином. Ставке у дневној књизи Ентитета А исте су као и ставке приказане под (а), осим евидентирања измирења уговора о опцији.

31. јануар 20X3.

Ентитет Б извршава куповну опцију и уговор се измирује нето акцијама. Ентитет А има обавезу да плати износ 104.000 н.ј. (104 н.ј. x 1.000) у вредности акција Ентитета А Ентитету Б у замену за 102.000 н.ј. (102 н.ј. x 1.000) у вредности акција Ентитета А. Зато, Ентитет А исплаћује нето износ од 2.000 н.ј. у вредности акција Ентитету Б, то јест, 19,2 акција (2.000 н.ј. / 104 н.ј.).

Обавеза куповне опције 2.000 н.ј.

Капитал 2.000 н.ј.

Евидентирати измирење уговора о опцији.

Измирење се рачуноводствено обухвата као капитална трансакција.

(ц) Готовина за акције (“брutto физичко измирење”)

IE20. Претпоставимо да су чињенице исте као и чињенице под (а), осим тога да ће се измирење извршити предавањем фиксног броја акција и примањем фиксног готовинског износа, уколико Ентитет Б изврши опцију. Слично претходно наведеном под (а) и (б), цена извршења по акцији је фиксна и износи 102 н.ј.. У складу са тим, Ентитет Б има право да прими 1.000 сопствених акција у оптицају Ентитета А у замену за износ 102.000 н.ј. (102 н.ј. x 1.000) у готовини, уколико Ентитет Б изврши своју опцију. Ентитет А евидентира следеће ставке у дневној књизи.

1. фебруар 20X2.

Готовина н.ј. 5.000

Капитал н.ј. 5.000

Евидентирати готовину примљену у замену за обавезу предавања фиксног броја сопствених акција Ентитета А у једној години за фиксну цену. Примљена премија се признаје у оквиру капитала. По извршењу, куповина би за резултат имала фиксни број акција у замену за фиксни готовински износ.

31. децембар 20X2.

На дан 31. децембар није извршено никакво књижење зато што није плаћен нити примљен никакав готовински износ, а уговор о предавању фиксног броја сопствених акција Ентитета А у замену за фиксни готовински износ задовољава дефиницију инструмента капитала ентитета.

31. јануар 20X3.

Ентитет Б извршава куповну опцију и уговор се измирује бруто. Ентитет А има обавезу да преда 1.000 акција у замену за готовински износ н.ј. 102.000.

Готовина 102.000 н.ј.

Капитал 102.000 н.ј.

Евидентирати измирење уговора о опцији.

(д) Опције измирења

IE21. Постојање опција измирења (као што су измирење нето готовином, нето акцијама или разменом готовине и акција) има за резултат то да је куповна опција постала финансијска обавеза.

Она не задовољава дефиницију инструмента капитала зато јер се може измирити и другачије осим да Ентитет А емитује фиксни број сопствених акција у замену за добијање фиксног готовинског износа или неког другог финансијског средства. Ентитет А врши признавање дериватне обавезе, као што је илустровано у претходном тексту под (а) и (б). Књиговодствена ставка која ће бити направљена на измирењу зависи од тога како се уговор у ствари измирује.

Пример 5: Купљена продајна опција на акције

IE22. Овај пример илуструје ставке дневне књиге за купљену продајну опцију за сопствене акције ентитета што ће бити измирено (а) нето готовином, (б) нето акцијама или (ц) плаћањем готовинског износа у замену за акције. Овде се такође разматра ефекат опција измирења (видети у даљем тексту под (д)).

Претпоставке:

Датум уговора	1. фебруар 20X2.		
Датум извршења услови, доспећа)	31. јануар 20X3.	(Европски то јест, извршење на датум	
Ималац права извршења	Ентитет који извештава		(Ентитет А)
Тржишна цена по акцији на дан 1. фебруар 20X2.	100 н.ј.		
Тржишна цена по акцији на дан 31. децембар 20X2.	95 н.ј.		
Тржишна цена по акцији на дан 31. јануар 20X3.	95 н.ј.		
Фиксна цена извршења коју треба платити на дан 31. јануар 20X3.	98 н.ј.		
Број акција по уговору о опцији	1.000		
Фер вредност опције на дан 1. фебруар 20X2.	5.000 н.ј.		
Фер вредност опције на дан 31. децембар 20X2.	4.000 н.ј.		
Фер вредност опције на дан 31. јануар 20X3.	3.000 н.ј.		

(а) Готовина за готовину (“нето готовинско измирење”)

IE23. На дан 1. фебруар 20X2, Ентитет А закључује уговор са Ентитетом Б којим се Ентитету А даје право да прода, а Ентитету Б обавеза да купи фер вредност у износу од 1.000 обичних сопствених акција у оптицају Ентитета А на дан 31. јануар 20X3. по утврђеној цени од 98000 н.ј. (то јест, 98 н.ј. по акцији) на дан 31. јануар 20X3, уколико Ентитет А изврши то право. Уговор ће бити измирен нето готовином. Уколико Ентитет А не изврши своје право, неће се обавити никакво плаћање. Ентитет А евидентира следеће ставке у дневној књизи.

1. фебруар 20X2.

Цена по акцији у време када је закључен уговор на дан 1. фебруар 20X2. износи 100 н.ј.. Почетна фер вредност уговора о опцији на дан 1. фебруар 20X2. износи 5.000 н.ј., што Ентитет А плаћа Ентитету Б готовином на тај датум. На тај датум опција нема унутрашњу вредност, већ само временску вредност, зато што је цена извршења од 98 н.ј. мања од тржишне цене по акцији од 100 н.ј.. Због тога, за Ентитет А не би било економично да ову опцију изврши. Другим речима, продајна опција ће резултирати негативним новчаним током.

Средство продајне опције	5.000 н.ј.	
Готовина		5.000 н.ј.

Извршити признавање купљене продајне опције.

31. децембар 20X2.

На дан 31. децембар 20X2. тржишна цена по акцији опала је на н.ј. 95. Фер вредност продајне опције опала је на 4.000 н.ј., од чега је 3.000 н.ј. унутрашња вредност ((98 н.ј. – 95 н.ј.) x 1.000) а 1.000 н.ј. је преостала временска вредност.

Губитак	1.000 н.ј.	
Средство продајне опције		1.000 н.ј.

Евидентирати умањење фер вредности продајне опције.

31. јануар 20X3.

На дан 31. јануар 20X3. тржишна цена по акцији је још увек 95 н.ј.. Фер вредност продајне опције је опала на 3.000 н.ј., што у целини представља унутрашњу вредност (98 н.ј. – 95 н.ј.) x 1.000), зато што не преостаје временска вредност.

Губитак	1.000 н.ј.	
---------	------------	--

Средство продајне опције 1.000 н.ј.
Евидентирати умањење фер вредности опција.

Истог дана, Ентитет А извршава продајну опцију и уговор се измирује нето готовином. Ентитет Б има обавезу да Ентитету А исплати износ 98.000 н.ј., а Ентитет А има обавезу да Ентитету Б исплати износ 95.000 н.ј. (95 н.ј. x 1.000), тако да Ентитет Б исплаћује Ентитету А нето износ 3.000 н.ј.

Готовина 3.000 н.ј.
Средство продајне опције 3.000 н.ј.

Евидентирање измирења уговора о опцији.

(б) Акције за акције (“измирење нето акцијама”)

IE24. Претпоставимо да су чињенице исте као и чињенице наведене под (а), осим тога да ће измирење бити извршено нето акцијама, а не нето готовином. Ставке у дневној књизи Ентитета А исте су као што је то приказано под (а), осим следећег:

31. јануар 20X3.

Ентитет А извршава продајну опцију и уговор се измирује нето акцијама. У ствари, Ентитет Б има обавезу да преда н.ј. 98.000 у вредности акција Ентитета А том ентитету, а Ентитет А има обавезу да преда износ н.ј. 95.000 у вредности акција Ентитета А (н.ј. 95 x 1.000) Ентитету Б, тако да Ентитет Б предаје нето износ н.ј. 3.000 у вредности акција Ентитету А, то јест, 31,6 акција (н.ј. 3.000 / н.ј. 95).

Капитал н.ј. 3.000
Средство продајне опције н.ј. 3.000

Евидентирати измирење уговора о опцији.

(ц) Готовина за акције (“брuto физичко измирење”)

IE25. Претпоставимо да су чињенице исте као и чињенице под (а), осим тога да ће измирење бити извршено добијањем фиксног готовинског износа и предавањем фиксног броја акција Ентитета А, уколико Ентитет А изврши опцију. Слично претходно наведеном под (а) и (б), цена извршења по акцији је фиксна у износу 98 н.ј.. У складу са тим, Ентитет Б има обавезу да плати готовински износ 98.000 н.ј. Ентитету А (98 н.ј. x 1.000) у замену за хиљаду акција у оптицају Ентитета А, уколико Ентитет А изврши своју опцију. Ентитет А евидентира следеће ставке у дневној књизи.

1. фебруар 20X2.

Капитал н.ј. 5.000
Готовина н.ј. 5.000

Евидентирати примљену готовину у замену за право предавања сопствених акција Ентитета А у једној години за фиксну цену. Плаћена премија се признаје директно у оквиру капитала. По извршењу, резултира фиксним бројем акција у замену за фиксну цену.

31. децембар 20X2.

На дан 31. децембра није извршено никакво књижење зато што ниједан готовински износ није исплаћен или примљен, а уговор о предавању фиксног броја сопствених акција Ентитета А у замену за фиксни готовински износ задовољава дефиницију инструмента капитала Ентитета А.

31. јануар 20X3.

Ентитет А извршава продајну опцију и уговор се измирује бруто. Ентитет Б има обавезу да исплати готовински износ н.ј. 98.000 Ентитету А у замену за 1.000 акција.

Готовина н.ј. 98.000
Капитал н.ј. 98.000

Евидентирати измирење уговора о опцији.

(д) Опције измирења

IE26. Постојање опција измирења (као што су измирење нето готовином, нето акцијама, или разменом готовине и акција) за резултат има то да продајна опција постаје финансијско средство. Она не задовољава дефиницију инструмента капитала зато што се може измирити и другачије осим да Ентитет А емитује фиксни број сопствених акција у замену за добијање фиксног готовинског износа или другог финансијског средства. Ентитет А врши признавање дериватног средства као што је то илустровано у претходном тексту под (а) и (б). Књиговодствена ставка која ће се књижити на измирењу зависи од тога како ће се уговор у ствари измирити.

Пример 6: Продата продајна опција на акције

IE27. Овај пример илуструје ставке у дневној књизи за продату продајну опцију за сопствене акције ентитета које ће бити измирене (а) нето готовином, (б) нето акцијама или (ц) плаћањем готовинског износа у замену за акције. Овде се такође разматра ефекат опција измирења (видети у даљем тексту под (д)).

Претпоставке:

Датум уговора	1. фебруар 20X2.	
Датум извршења услови, то јест,	31. јануар 20X3.	(Европски може се извршити само на датум доспећа)
Ималац права извршења	Друга уговорна страна	(Ентитет Б)
Тржишна цена по акцији на дан 1. фебруар 20X2.	100 н.ј.	
Тржишна цена по акцији на дан 31. децембар 20X2.	95 н.ј.	
Тржишна цена по акцији на дан 31. јануара 20X3.	95 н.ј.	
Фиксна цена извршења коју треба платити на дан 31. јануар 20X3.	98 н.ј.	
Садашња вредност извршне цене на дан 1. фебруар 20X2.	95 н.ј.	
Број акција по уговору о опцији	1.000	
Фер вредност опције на дан 1. фебруар 20X2.	5.000 н.ј.	
Фер вредност опције на дан 31. децембар 20X2.	4.000 н.ј.	
Фер вредност опције на дан 31. јануар 20X3.	3.000 н.ј.	

(а) Готовина за готовину (“нето готовинско измирење”)

IE28. Претпоставимо да су чињенице исте као и чињенице у претходно наведеном Примеру 5 (а), осим тога да је Ентитет А продао продајну опцију на сопствене акције уместо да је купио продајну опцију на своје акције. У складу са тим, на дан 1. фебруар 20X2. Ентитет склапа уговор са Ентитетом Б којим се Ентитету Б даје право да прими, а Ентитету А да плати фер вредност од 1.000 обичних у оптицају Ентитета А на дан 31. јануар 20X3. у замену за готовински износ 98.000 н.ј. (то јест, 98 н.ј. по акцији) на дан 31. јануар 20X3, уколико Ентитет Б изврши то право. Уговор ће бити измирен нето готовином. Уколико Ентитет Б не изврши своје право, неће се вршити никакво плаћање. Ентитет А евидентира следеће ставке у дневној књизи.

1. фебруар 20X2.

Готовина	н.ј. 5.000	
Обавеза продајне опције		н.ј. 5.000

Извршити признавање продате продајне опције.

31. децембар 20X2.

Обавеза продајне опције	1.000 н.ј.	
Добитак		1.000 н.ј.

Евидентирати умањење фер вредности продајне опције.

31. јануар 20X3.

Обавеза продајне опције	1.000 н.ј.	
Добитак		1.000 н.ј.

Евидентирати умањење фер вредности продајне опције.

Истог дана, Ентитет Б извршава продајну опцију и уговор се измирује нето готовином. Ентитет А има обавезу да Ентитету Б исплати износ 98.000 н.ј., а Ентитет Б има обавезу да Ентитету А исплати износ 95.000 н.ј. (95 н.ј. x 1.000). Зато, Ентитет А плаћа нето износ од 3.000 н.ј. Ентитету Б.

Обавеза продајне опције	3.000 н.ј.	
Готовина		3.000 н.ј.

Евидентирати измирење уговора о опцији.

(б) Акције за акције (“измирење нето акцијама”)

IE29. Претпоставимо да су чињенице исте као и чињенице под (а), осим тога да ће се измирење извршити нето акцијама уместо нето готовином. Књиговодствене ставке у дневној књизи Ентитета А исте су као и ставке наведене под (а) осим у следећем:

31. јануар 20X3.

Ентитет Б извршава продајну опцију и уговор се измирује нето акцијама. У ствари, Ентитет А има обавезу да Ентитету Б исплати износ н.ј. 98.000 у вредности акција, а Ентитет Б има обавезу да исплати износ н.ј. 95.000 у вредности акција Ентитета А (95 н.ј. x 1.000) Ентитету А. Зато, Ентитет А исплаћује нето износ од 3.000 н.ј. у вредности акција Ентитета А Ентитету Б, то јест, 31,6 акција (3.000/95)

Обавеза продајне опције	3.000 н.ј.	
Капитал		3.000 н.ј.

Евидентирати измирење уговора о опцији. Емитовање сопствених акција Ентитета А рачуноводствено се обухвата као капитална трансакција.

(ц) Готовина за акције (“брuto физичко измирење”)

IE30. Претпоставимо да су чињенице исте као и чињенице наведене под (а), осим тога да ће измирење бити извршено плаћањем фиксног готовинског износа и примањем фиксног броја акција, уколико Ентитет Б изврши опцију. Слично претходно наведеном под (а) и (б), цена извршења по акцији је фиксна у износу 98 н.ј.. У складу са тим, Ентитет А има обавезу да плати у готовини износ 98.000 н.ј. Ентитету Б (98 н.ј. x 1.000) у замену за 1.000 акција у оптицају Ентитета А уколико Ентитет Б изврши своју опцију. Ентитет А евидентира следеће књиговодствене ставке у дневној књизи.

1. фебруар 20X2.

Готовина	5.000 н.ј.	
Капитал		5.000 н.ј.

Извршити признавање премије опције добијене у износу н.ј. 5.000 у оквиру нето имовине/капитала.

Капитал	95.000 н.ј.	
Обавеза		95.000 н.ј.

Извршити признавање садашње вредности обавезе плаћања износа 98.000 н.ј. у једној години, то јест, 95.000 н.ј., као обавезе.

31. децембар 20X2.

Трошкови камате	2.750 н.ј.	
Обавеза		2.750 н.ј.

Приписати камату у складу са методом ефективне камате за обавезе везане за износ откупа акција.

31. јануар 20X3.

Трошкови камате	250 н.ј.	
Обавеза		250 н.ј.

Приписати камату у складу са методом ефективне камате за обавезе везане за износ откупа акција.

Истог дана, Ентитет Б извршава продајну опцију и уговор се измирује бруто. Ентитет А има обавезу да у готовини плати Ентитету Б износ 98.000 н.ј. у замену за 95.000 н.ј. у вредности акција (95 н.ј. x 1.000).

Обавеза	98.000 н.ј.	
Готовина		98.000 н.ј.

Евидентирати измирење уговора о опцији.

(д) Опције измирења

IE31. Постојање опција измирења (као што су измирење нето готовином, нето акцијама или разменом готовине и акција) има за резултат то да продата продајна опција представља финансијску обавезу. Уколико је једна од алтернатива измирења извршити размену готовине за акције ((ц) у претходном тексту), Ентитет А врши признавање обавезе за обавезу плаћања готовином, као што је илустровано у претходном тексту под (ц). У супротном, Ентитет А продајну опцију рачуноводствено обухвата као дериватну обавезу.

Ентитети као што су заједнички фондови и задруге чији капитал није нето имовина/капитал

Пример 7: Ентитети без нето имовине/капитала

IE32. Следећи пример илуструје формат извештаја о укупном резултату и извештаја о финансијској позицији који би могли користити ентитети као што су заједнички фондови који не поседују нето имовину/капитал. Могући су и други формати.

**Извештај о укупном резултату
за годину која се завршава на дан 31. децембар 20x1**

	20x1.	20x0.
	н.ј.	н.ј.
Приход	2.956	1.718
Укупан приход	<u>2.956</u>	<u>1.718</u>
Расходи (класификовани по природи или функцији)	(644)	(614)
Трошкови финансирања		
– други трошкови финансирања	(47)	(47)
– расподеле инвеститорима у инвестициони фонд	(50)	(50)
Укупни расходи	<u>(741)</u>	<u>(711)</u>
Суфицит за годину	<u>2.215</u>	<u>1.007</u>
Промена у нето средствима приписивим инвеститорима у инвестициони фонд	<u>2.215</u>	<u>1.007</u>

Извештај о финансијској позицији на дан 31. децембар 20x1

	н.ј.	20x1.	н.ј.	20x0.
	н.ј.	н.ј.	н.ј.	н.ј.
ИМОВИНА				
Стална имовина (класификована у складу са МРС-ЈС 1)	91.374		78.484	
Укупна стална имовина		<u>91.374</u>		<u>78.484</u>
Обртна имовина (класификована у складу са МРС-ЈС 1)	1.422		1.769	
Укупна обртна имовина		<u>1.422</u>		<u>1.769</u>
Укупна актива		<u>92.796</u>		<u>80.253</u>
ОБАВЕЗЕ				
Краткорочне обавезе (класификоване у складу са МРС-ЈС 1)	647		66	
Укупне краткорочне обавезе		<u>(647)</u>		<u>(66)</u>
Дугорочне обавезе које не укључују нето средства приписива инвеститорима у инвестициони фонд (класификоване у складу са МРС-ЈС 1)	280		136	
		<u>(280)</u>		<u>(136)</u>
Нето средства приписива инвеститорима у инвестициони фонд		<u>91.869</u>		<u>80.051</u>

Пример 8: Ентитети са мало капитала

IE33. Следећи пример илуструје формат извештаја о финансијској успешности и извештаја о финансијској позицији који би могли користити ентитети чији акцијски капитал није нето имовина/капитал зато што ентитет има обавезу да отплати акцијски капитал на захтев. Могући су и други формати.

Извештај о финансијској успешности за годину која се завршава 31. децембра 20x1.

	20x1	20x0
	н.ј.	н.ј.

Приход	472	498
Укупан приход	472	498
Расходи (класификовани по природи или функцији)	(367)	(396)
Трошкови финансирања		
– други трошкови финансирања	(4)	(4)
– расподеле инвеститорима у инвестициони фонд	(50)	(50)
Укупан расход	(421)	(450)
Суфицит за годину	51	58
Промена у нето средствима приписивим инвеститорима у инвестициони фонд	51	48

Извештај о финансијској позицији за годину на дан 31. децембра 20x1

	н.ј.	20x1 н.ј.	н.ј.	20x0 н.ј.
ИМОВИНА				
Стална имовина (класификована у складу са МРС-ЈС 1)	908		830	
Укупна стална имовина		908		830
Обртна имовина (класификована у складу са МРС-ЈС 1)	383		350	
Укупна обртна имовина		383		350
Укупна актива		1.291		1.180
ОБАВЕЗЕ				
Краткорочне обавезе (класификоване у складу са МРС-ЈС 1)	372		338	
Акцијски капитал платив по тражњи	202		161	
Укупне краткорочне обавезе		(574)		(499)
Укупна актива мање краткорочне обавезе		717		681
Дугорочне обавезе (класификоване у складу са МРС-ЈС 1)	187		196	
		(187)		(196)
ОСТАЛЕ КОМПОНЕНТЕ КАПИТАЛА^(а)				
Резерве, на пример, ревалоризационе резерве, нераспоређена добит итд.	530		485	
		530		485
		717		681
МЕМОРАНДУМ – Укупна учешћа инвеститора у инвестиционом фонду				
Акцијски капитал отплатив при потражњи		202		161
Резерве		530		485
		732		646

(а) У овом примеру, ентитет нема обавезу да преда део резерви својим инвеститорима у инвестициони фонд.

Рачуноводствено обухватање сложених финансијских инструмената

Пример 9: Одвајање сложеног финансијског инструмента приликом почетног признавања

IE34. Параграф 33 описује како се врши одвајање компоненти сложеног финансијског инструмента од стране ентитета приликом почетног признавања. Следећи пример илуструје како се врши такво одвајање.

IE35. Ентитет емитује 2.000 конвертибилних обвезница на почетку године 1. Обвезнице имају трогодишњи рок трајања, и емитују се по паритету са номиналном вредношћу од 1.000 н.ј. по

обвезници, дајући укупни приход у износу 2.000.000 н.ј. Камата је платива годишње у заостатку по номиналној годишњој каматној стопи од 6 процената. Свака обвезница се може конвертовати у било ком тренутку до рока доспећа у 250 обичних акција. У време када су обвезнице емитоване, владајућа тржишна каматна стопа за слична дуговања без опција конверзија износила је 9 процената.

IE36. Одмерава се прво компонента обавезе, а разлика између прихода од обвезнице и фер вредности обавезе приписује се компоненти нето имовине/капитала. Садашња вредност компоненте обавезе прерачунава се коришћењем есконтне стопе од 9 процената, тржишна каматна стопа за сличне обвезнице без права конверзије, као што је у даљем тексту приказано.

	н.ј.
Садашња вредност главнице – 2.000.000 н.ј. платива на крају три године	1.544.367
Садашња вредност камате – 120.000 н.ј. платива годишње у заостацима за три године	303.755
Компонента укупне обавезе	<u>1.848.122</u>
Компонента капитала (одузимањем)	<u>151.878</u>
Приход од емитовања обвезница	<u>2.000.000</u>

Пример 10: Одвајање сложеног финансијског инструмента са карактеристикама вишеструког уграђеног деривата

IE37. Следећи пример илуструје примену параграфа 36 везано за одвајање компоненти обавеза и нето имовине/капитала сложеног финансијског инструмента са карактеристикама вишеструког уграђеног деривата.

IE38. Претпоставимо да је добијени приход од емитовања конвертибилне обвезнице која се може купити 60 н.ј. Вредност сличне обвезнице без куповне опције или опције конверзије капитала износи 57 н.ј. На основу модела формирања цене опције, утврђено је да је вредност за ентитет ове уграђене куповне карактеристике у сличној обвезници без опције конверзије капитала 2 н.ј. У овом случају, вредност распоређена на компоненту обавезе сходно параграфу 31. износи 55 н.ј. (57 н.ј. – 2 н.ј.), а вредност распоређена на компоненту нето имовине/капитала износи 5 н.ј. (60 н.ј. – 55 н.ј.).

Пример 11: Поновна куповина конвертибилног инструмента

IE39. Следећи пример илуструје како ентитет рачуноводствено обухвата поновну куповину конвертибилног инструмента. Из разлога једноставности, на почетку, претпоставља се да је номинални износ инструмента једнак укупној књиговодственој вредности компонената обавезе и нето имовине/капитала у финансијским извештајима, то јест, не постоје ни премија ни есконт од првобитног емитовања. Такође, због једноставности, из овог примера су изостављена разматрања која се односе на порез.

IE40. На дан 1. јануара 20X0, Ентитет А емитовао је десетопоцентну конвертибилну необезбеђену обвезницу са номиналном вредношћу у износу од 1.000 н.ј. и роком доспећа на датум 31. децембар 20X9. Обвезница се може конвертовати у обичне акције Ентитета А по цени конверзије од 25 н.ј. по акцији. Камата је платива шестомесечно готовином. На датум емитовања, Ентитет А би могао емитовати неконвертибилни дуг са десетогодишњим роком трајања који носи купонску каматну стопу од 11 процената.

IE41 У финансијским извештајима Ентитета А књиговодствена вредност необезбеђене обвезнице распоређена је на следећи начин:

	н.ј.
Компонента обавезе	
Садашња вредност 20 шестомесечних исплата камате од н.ј. 50, есконтвано по 11 процената	597
Садашња вредност н.ј. 1.000 која доспева за 10 година, есконтвана по 11 процената, усложњавања шестомесечно	343
	<u>940</u>
Компонента нето имовине/капитала (разлика између 1.000 н.ј. укупног прихода и претходно распоређених 940 н.ј.)	60
Укупни приходи	<u>1.000</u>

IE42. На дан 1. јануар 20X5., конвертибилна необезбеђена обвезница има фер вредност од 1700 н.ј.

IE43. Ентитет А даје на тендер понуду имаоцу необезбеђене обвезнице да изврши поновну куповину обвезнице за н.ј. 1700, што ималац прихвата. На датум поновне куповине, Ентитет А би могао емитовати неконвертибилно дуговање са петогодишњим роком које носи купонску каматну

стопу од 8 процената.

IE44. Цена поновне куповине је распоређена на следеће начине:

	Књиго- водствена вредност	Фер вредност	Разлика
Компонента обавезе:	н.ј.	н.ј.	н.ј.
Садашња вредност 10 преосталих шестомесечних исплата камате од 50 н.ј., есконттованих по 11% и 8%, тим редоследом	377	405	
Садашња вредност н.ј. 1.000 са роком од 5 година, есконттована по 11% и 8%, усложњавана шестомесечно, тим редоследом	585	676	
	962	1081	(119)
Компонента нето имовине/капитала	60	619 ^(а)	(559)
Збир	1022	1.700	(678)

(а) Овај износ представља разлику између износа фер вредности распоређеног на компоненту обавезе и цене поновне куповине у износу од н.ј. 1700.

IE45. Ентитет А врши признавање поновне куповине необезбеђене обвезнице на следећи начин:

Компонента обавезе	962 н.ј.	
Трошкови измирења дуга (суфицит или дефицит)	119 н.ј.	
Готовина		1081 н.ј.
<i>Извршити признавање поновне куповине компоненте обавезе.</i>		
Капитал	619 н.ј.	
Готовина		619 н.ј.

Извршити признавање готовине плаћене за компоненту нето имовине/капитала.

IE46. Компонента нето имовине/капитала и даље остаје у капиталу, али се може пренети са једне линијске ставке у оквиру нето имовине/капитала на другу.

Пример 12: Измена услова конвертибилног инструмента ради убрзања ране конверзије

IE47. Следећи пример илуструје како ентитет врши рачуноводствено обухватање плаћања додатних накнада када су услови конвертибилног инструмента измењени ради убрзања ране конверзије.

IE48 На дан 1. јануара 20X0., Ентитет А је емитовао десетопоцентну конвертибилну необезбеђену обвезницу са номиналном вредношћу од 1.000 н.ј. са истим условима као што је описано у Примеру 11. На дан 1. јануара 20X1., у циљу подстицања имаоца на конверзију конвертибилне обвезнице, Ентитет А умањује цену конверзије на 20 н.ј. уколико се необезбеђена обвезница конвертује пре 1. марта 20X1. (то јест, у року од 60 дана).

IE49 Претпоставимо да је тржишна цена обичних акција Ентитета А на датум измене услова н.ј. 40 по акцији. Фер вредност плаћене инкременталне накнаде од стране Ентитета А израчунава се на следећи начин:

Број обичних акција које треба емитовати имаоцима необезбеђене обвезнице према измењеним условима конверзије:

Номинални износ	1.000 н.ј.	
Нова цена конверзије	20 н.ј.	по акцији
Број обичних акција које треба емитовати при конверзији	50	акција

Број обичних акција које треба емитовати имаоцима необезбеђене обвезнице према првобитним условима конверзије:

Номинални износ	1.000 н.ј.	
Првобитна цена конверзије	25 н.ј.	по акцији
Број обичних акција које треба емитовати након конверзије	40	акција
Број инкременталних обичних акција емитованих након конверзије	10	акција

Вредност инкременталних обичних акција емитованих након конверзије

40 н.ј. по акцији x 10 инкременталних акција	400 н.ј.	
--	----------	--

IE50. Инкрементална накнада од 400 н.ј. признаје се као губитак у суфициту или дефициту.

Поређење са IAS 32

МРС-ЈС 28, *Финансијски инструменти: презентација*, састављен је првенствено у складу са IAS 32, *Финансијски инструменти: презентација* (први пут објављен 2003. заједно са изменама направљеним до 31. децембра 2008). Главне разлике између МРС-ЈС 28 и IAS 32 су следеће:

- IAS 32 дозвољава ентитетима да третирају уговоре о финансијским гаранцијама као уговоре о осигурању уколико су ентитети претходно утврдили да су такви уговори, уговори о осигурању. МРС-ЈС дозвољава сличан избор, осим што ентитет претходно не мора експлицитно да утврди да су финансијске гаранције уговори о осигурању.
- У МРС-ЈС 28 се користи различита терминологија, у неким случајевима, од оне из IAS 32. Најзначајнији примери су коришћење термина „извештај о финансијској успешности“ и „нето имовина/капитал“. Еквивалентни термини из IAS 32 су „извештај о укупном резултату или засебном билансу успеха (ако се презентује)“ и „капитал“.
- МРС-ЈС 28 не прави разлику између термина „приход“ (revenue) и „приход“ (income), IAS 32 прави разлику између ова два термина, при чему „income“ има шире значење од термина „revenue“.
- МРС-ЈС 28 садржи додатна упутства за примену која се баве идентификацијом аранжмана који су у својој суштини уговорни.
- МРС-ЈС 28 садржи додатна упутства за примену у вези са тиме када су имовина и обавезе који проистичу из трансакција које нису трансакције размене финансијска средства или финансијске обавезе.
- Принципи из IFRIC 2, *Учешће чланова кооперативних ентитета и слични инструменти* су укључени у Прилог МРС-ЈС 28.
- Прелазне одредбе из МРС-ЈС 28 разликују се од оних у IAS 32. То је зато што МРС-ЈС 28 садржи прелазне одредбе за оне субјекте који примењују овај стандард по први пут или оне који примењују обрачунско рачуноводство по први пут.